

ВІСТНИК

ПОЛІТИКИ, ЛІТЕРАТУРИ Й ЖИТТЯ

Передплата виводить річно: 20 К., 10 карбованців; піврічно 12 К., 6 карб.; квартално 6 К., 3 карб.

Ціна поодинокого числа 50 сот., 25 коп. — Зміна адреси 50 с., 25 коп.

Виходить що тижня в неділю.

Менших рукописей і віршів не звертаєть ся.

Адреса редакції: Wien VIII., Josefstädterstraße 79, II, Tür 19.

Адміністрація: Tür 6. Телефон: 13430. Чек. конто: ч. 1070.

V рік. Ч. 3.

Відень, 20-го січня 1918.

Ч. 186

Мирові переговори в Берестю й державні межі України.

В мирових переговорах в Берестю бере участь і делегація Української Народної Республіки. Признання Українцям права самостійної участі в мирових переговорах як з боку російської делегації, так і з боку делегацій почвірного союзу стверджує тим самим існування в міжнародних відносинах української держави. Хоч формальне признання української держави з боку держав почвірного союзу застережено до підписання мирового договору, се не зменшує ваги й далекосягlosti факту, що українська держава яко самостійний міжнародний чинник в же і стнує.

Досі делегація Української Народної Республіки виступила в Берестю лише з загальними засадами миру, які вилочив І. Секретаріат в своїй ноті з 24 грудня 1917 р. до всіх воюючих і нейтральних держав. Ся нота уклала ся тоді, як ще була надія, що до мирового стола засядуть всі воюючі держави. Але відчитано ноту І. Секретаріату на пленарнім засіданню в Берестю вже тоді (11/І), як вияснило ся, що в мирових переговорах ніхто наразі не братиме участі, крім держав почвірного союзу з одного боку і Росії та України з другого.

Передтим, ще до приїзду Росіян, відбували ся, як знаємо, в днях 5 й 6 січня необовязуючі переговори між українською делегацією і делегаціями почвірного союзу. Чи платформою сих переговорів була відчитана пізнійше нота І. Секретаріату з дня 24 грудня, не знаємо, як не знаємо нічого про самий перебіг переговорів. Німецька преса подавала коротко, що перебіг переговорів був вдоволяючий. Але чи був він рівно вдоволяючий для обох переговорюючих сторін? Відповіді на се очевидно не можна тепер дати з недостачі фактичних відомостей.

В дискусії над справою опорожнення окупованих земель та над питанням самоозначення націй*), яка мала місце на конференції в Берестю в днях 11 й 12 січня, ніхто з Українців не виступав. Чому? Або українська делегація журбу за Польщу, Литву, Курляндію і інші неукраїнські землі колишньої Росії полишила до компетенції російської делегації і не бере разом з нею участі в переговорах про сі землі, або не мала ще в сім напрямі директив Генерального Секретаріату. Так, чи инакше, дивним є, що українська делегація, коли мова йшла про самоозначення Польщі, не застерегла ся проти того, щоб до Польщі прираховувано Холмщину, як сього хотять Поляки й як се роблять австро-угорські окупаційні власти, що вже перевели „самоозначення“ Холмщини.

По необовязуючій обміні думок в днях 5 й 6 січня, коли вияснило ся, що ніхто більше до мирових переговорів не зголосив ся і що в даних обставинах темою переговорів може бути тільки окремий мир між Україною і Росією та державами почвірного союзу, українська делегація

зажадала мабуть від українського правительства у Київівових інструкцій і нової платформи для переговорів. Нота І. Секретаріату з дня 24 грудня не могла очевидно зостати в силі в тій своїй часті, яка передбачує загальний мир, заключений всіма воюючими державами.

Росіяне ще перед 4 січня заявили, що чи зголосять ся, інші держави до мирових переговорів, чи ні, вони дальше будуть їх провадити, та й провадять. Українці не сказали сього публично, але що досі в Берестю сидять і крім них та Росіян нікого там більше нема, то видно, понехали справу загального миру й говорять про окремий мир. Отже нова мирова платформа Української Народної Республіки має містити конкретні умови окремого миру України з державами почвірного союзу. Які будуть сі умови?

Виплинуть вони передовсім з обставин внутрішнього положення України, з національно-політичних завдань моменту, який наказує чим скорше й за всяку ціну закріпити відбудовану державність не тільки в середині, а також, і голловним чином, навні. Є се голловно справа державних меж України. Які жадання поставить під сим оглядом Українська Народна Республіка до держав почвірного союзу? В „Ділі“, а потім в державно-німецькій пресі по відомостям зі Львова промайнула вістка, що українська делегація мала поставити зовсім виразні жадання, що Холмщина, Підляссє, Поліссє й Волинь ні під яким видом не можуть бути влучені до Польщі.

Поминаючи Волинь, про прилучення якої до Польщі ніякому тверезому й розумному політикуви не може прийти гадка до голови, крім хіба божевільних польських політиків, справа з Холмщиною й Підляссєм стоїть не зовсім певно. Холмщина належала колись до Польського Королівства. Австро-угорські окупаційні власти наново влучили її до Польського Королівства та помогли Полякам „самоозначити“ її в сторону приналежности до Польщі. Поляки хвалять ся, що в сих, як і в решті повітів холмської губернії, мають тепер більшість. Отже претенсії Польщі до Холмщини ніби-то мають під собою історичні й фактичні підстави.

Та сі підстави дуже крихкі й українській делегації не важко буде їх усунути. Передовсім така справа. Холмська губ., вскладякої входить історична Холмщина, перед війною не стояла в ніякій правно-державній (адміністраційній) звязи з Польським Королівством. Тим самим не може вона становити в часі переговорів, аж до противного рішення заінтересованих сторін, складової частини того, що називаєть ся справою державної відбудови Польщі (Польського Королівства).

Щодо польської більшости в повітах холмської губернії, особливо тих, що находять ся в австро-угорській окупації, під польською адміністрацією, то є вона продуктом обставин воєнного часу. Переважну часть українського населення приму-

*) Через недостачу місця сю дискусію подамо в найближшій числі.

сово виселила зі стратегічних оглядів російська армія в середину держави, а знову польські політичні чинники з національно-політичних оглядів поспішили оселити в Холмщині свіжих кольтоністів з внутрішніх повітів Польського Королівства. Одержана сим способом польська більшість не може говорити про державну приналежність краю, а накинута в часі окупації zostавшій людности заяви сеї приналежності не можуть мати ніякого політичного значіння.

Взагалі стан населення в часі війни не може брати ся за підставу для означення національного характеру даної місцевости. Міродатним під сим оглядом мусить і напевно буде стан зперед війни. Сотні тисяч людей не можуть прецінь стратити своїх прав до своєї вузшої вітчизни через те, що їх силою виселено з неї, а передвоєнна статистика говорить, що не рахуючи католиків-Українців (бувших уніятів), одно православне населення холмської губернії становило абсолютну більшість.

Колиб одначе сих аргументів не вистарчило для того, щоб холмську губернію виключити зі всяких польських комбінацій, і треба було перевести там народне голосування для виявлення волі народу, то ми не сумніваємо ся, що ся воля обявилась би за приналежністю до України, очевидно лише тоді, коли від права голосування будуть усунуті всі нові емігранти, всі ті, хто не був приналежний до місцевих громад перед війною, коли будуть усунені польські окупаційні власти, коли заведеть ся народною самоуправою та дасть ся українському населенню повну свободу ділання, якої воно за час окупації не мало.

В таких умовах голосування мало знайдець ся людей, що хотіли-б відірвати холмську губернію від демократичної Української Народньої Республіки, яка передає селянам панські землі, та прилучити її до шляхотсько-консервативної Польщі, яка зовсім не має наміру визводити селян з економічної неволі, а народам, котрі її заселяють, не хоче дати національної свободи. Те саме відносить ся до українських повітів городненської та минської губ., до яких зрештою Польща вже жадних „прав“ не має та не може виказати ся навіть воєнним „станом посідання“ в числі польського населення.

Всі зайняті центральними державами частини українських земель (Холмщина, Підлясьє, Полісьє, Волинь)*) історично й етнографічно належать до України й делегація Української Народньої Республіки в Берестю не допустить, не сміє допустити, щоб вони були відірвані та прилучені до Польщі.

Чи підтримають Українців Росіяне? Мабуть для сих теоретиків і фантастів ся справа буде занадто дрібною і байдужною. Та й не вони рішачий тут голос будуть мати. Що до осередніх держав, то годі вгадувати їх становище в сій справі. Щодо Німеччини, то, як показує дотеперішня адміністративна практика на тій частині Української Землі, яка находить ся в німецькій окупації, можна сподівати ся, що Німеччина не буде настоювати на задержанню при Польщі українських земель. Одна хиба Австро-Угорщина, згідно зі своїм традиційним відношенням до Поляків, та щоб міцно тримати при собі Польщу, колиб прийшло до т. зв. австрійського полагождення польської справи, поширала-б польські претенсії на українські пограниччя.

І тут стоятиме перед делегацією Української Народньої Республіки важка задача переконати дипломатів австро-угорської монархії, що не лежить в інтересі сеї держави не тільки приспоровати для Польщі (Польського Королівства) розширене границь коштом українського народу, але й не є в її интересах задержувати далі в межах монархії й ті українські землі, які тепер до неї належать.

Причиною війни поза економічною конкуренцією великих держав було прецінь національне питання, змаганне до обед-

нання розділених державно-політичними кордонами націй. Франція хоче назад дістати Ельзас-Льотарингію, Італія — італійські провінції Австрії, Сербія — сербські, Болгарія — Добруджу й Македонію, Румунія — Семигород і Бесарабію, Росія „визволяла“ австро-угорських Українців і т. д.

Колиб ті територіяльні справи лишились неполагожденними, то лишились би старі причини, які викликали війну, й Европа знову за кількадесять літ може бути видовищем нових воєн, нової бойні людей. Се мусить бути усунене й усунене в дорозі добровільного порозуміння народів у висліді якого політичні границі держав були-б так переведені, щоб виключали всяку можливість нових збройних конфліктів, нового пролиття крови й уможливили свободний, непримущений звязок сусідніх народів під господарським і політичним оглядом.

Результатом такого полагождення справи границь української держави з боку Австро-Угорщини міг би бути найтіснійший звязок обох держав і спільне виконанне тих політичних і господарських задач, які лежать перед народами, головні ріки котрих впадають до Чорного моря.

На жаль, нема досі ніяких познак, щоб дипломати осередніх держав руководили ся зазначеними вище мотивами, починаючи перші кроки в Берестю по ліквідації світової війни. Ніде в Австро-Угорщині не чутно, щоб українська справа мала бути тут зліквідована наведеним способом. Така вже натура власности, що тільки в дорозі боротьби й перемоги переходить вона з одних до других рук. Ніхто добровільно її з рук не випускає. Важко припустити, щоб і австро-угорська монархія добровільно випустила зі своїх рук українські землі, хочби й які економічні й політичні користи поплинули їй за се. І Україна не буде йти силою забирати сї українські землі, бо потребує сили для внутрішнього сконсолідування, для викінчення своєї державної будови, вкінці для охорони себе від північного сусіда, від якого щойно відірвала ся.

Але не може Україна цілком відмовити ся від обговорення в Берестю справи правно-державного положення українських земель австро-угорської монархії та домагати ся поділення сих земель в одну правно-державну цілість і надання їм такої організації в рямах монархії, щоб український нарід почував себе господарем на своїй землі і творив свою волю та перестав бути, як досі, слугою інших народів. Тоді тільки буде виключена можливість української ірреденти й політичних конфліктів між обома державами.

Є се, правда, внутрішня справа австро-угорської монархії, що не пристала на російське „самоозначенне народів аж до відокремлення“, лише допускає самоозначенне народів у середині держави „в конституційній дорозі“. Але ся справа тратьє свій внутрішній характер, коли не тільки Поляки, але й австро-угорська монархія змагають до злуки Польського Королівства з Галичиною в один державний організм, який має позіставати в персональній унії з рештою монархії. В сім випадку випадає Галичина з ряду внутрішніх справ монархії і попадає в ряд внутрішніх справ нової держави та з огляду на евентуальну зміну посідача й існування третього претендента стає міждержавною справою, тим самим надаєть ся до міждержавного трактування, до порушення її в мирових переговорах.

Українці нічого не можуть мати проти того, щоб Польське Королівство (без Холмщини) було злучене з західною Галичиною і щоб Польща зостала в тій чи иншій формі державного союзу з австро-угорською монархією, чи з Німеччиною, але не можуть дозволити на те, щоб хоч один клапоть Української Землі зостав при Польщі. Думаємо, що Українців у сій справі повинна піддержати й Німеччина, в интересах якої зовсім не лежить давати Польщі дарунки.

Колиб одначе справа українських земель австро-угорської монархії в формі самостійної справи або в звязку з австрійським полагожденнем польської справи не прийшла під мирові наради, українська делегація, укладаючи умови миру з цен-

*] Див. М. Кордуба. Північно-західна Україна, Відень, 1917.

тральними державами, конче мусить застерегти ся, що одержання Польського Королівства з Галичиною не може наступити без участі та згоди України та що одержання Західної Галичини взагалі можливе тільки в тім випадку, коли одночасно українські землі австро-угорської монархії будуть одержані в одну цілість і зорганізовані в окрему державну формацію в рамках тоїж монархії.

Справа дальшої політичної границі від Румунії не є наразі актуальною з причини, що Румунія не бере ще участі в мирових переговорах і не знати, що з нею буде. На всякий випадок слід зазначити, що Україна могла-б зреїгувати з румунської частини Бессарабії тільки на випадок, коли б реституована ціла Румунія або відділена від Волохії Молдавія (як се є в плані деяких австро-угорських анексіоністів) вступила у федеративний зв'язок з Україною. В противнім разі Бессарабія, як і Крим, повинні зостати автономними областями України.

Натомість дуже актуальною справою є означення меж від сторони Росії зглядно Великої Росії. Се напевно наступить вже тепер, в переговорах в Берестю, бо коли держави будуть підписувати мировий договір з Україною, вона в тім моменті вже мусить мати ясно означену політичну границю від тої держави, складовою частиною якої досі була. Тут повинен обов'язувати етнографічний принцип і границя від Великої Росії мусить бути проведена там, де кінчається розселення українського народу.*)

Та при проведенню границі від сходу знову зустрічаємо ся з українською справою, як „внутрішньою“ справою двох самостійних республік (Дону й Кубані) й союзу сих республік та інших областей (ставропольської губернії, Терської області) й народів, які живуть на Передкавказзі та над Каспієм.

Дві округи Донської області мають українську більшість, в інших округах досить багато розкинено українського населення. В цілій Кубанській області Українці становили по переписи 1897 р. релятивну більшість, тепер напевно мають абсолютну більшість. В ставропольській губернії, в Терській області і астраханській губернії також є досить багато Українців. Цілий сей великий простір землі є тереном нашої оселенчої експанзії і поширення наших культурних впливів. Цілий сей край економічно тяжить до України.

*) Див. статю Кордуби про етнографічні межі України, Вістник, ч. 51 і 52 з р. 1917.

Правительство Української Народної Республіки досі не зголошувало ніяких претенсій до втілення в склад України українських частин Донщини й Кубані і добре робило, бо Україні потрібна ціла та просторонь, яка сягає від копальняного донецького району до устя Волги й від Хопра по верхів'я Кавказу. Тільки Україна не має потреби силою влучати сі краї до себе, лише помогти їм чим скорше зорганізувати ся в окрему державу та зв'язати їх найтіснішим мілітарним, політичним і господарським союзом з собою.

Була в часописах вістка, що українська делегація в Берестю має повноважність на ведення мирових переговорів і від правительства донських козаків. Якби се була правда, се було-б саме те, чого нам треба. Але мало повноважності одних донських козаків. Потрібно, щоб цілий південно-східний союз козачих областей і гірських народів злучив ся з Українцями та притав разом з ними до спільних мирових переговорів. Очевидна річ, що й народи Кавказу не можуть лишити ся поза сею козако-українською спілкою та повинні так само йти разом з Українцями.

Не знаємо, чи конгрес народів, який свого часу відбув ся у Києві й утворив тут Раду народів, встиг покласти міцніші підвалини для політичного союзу між Україною та переліченими вище народами й областями, і чи можливе буде закріплення сього союзу вже тепер, при закінченню окремого миру з державами почвирного союзу. В усяким разі передовсім у визначенім тут напрямі повинні в'язати ся нитки сфедерування України з іншими народами й областями Росії. Ясно також, що ся комбінація не може бути погоджена з утриманням тіснішого політичного зв'язку України з рештою Росії.

Центральні держави, особливо Німеччина, не хочуть очевидно зреїгувати зі своїх воєнних успіхів і мають намір затримати в сфері своїх впливів Польщу, Литву, Курляндію. Українців сі краї зовсім не обходять і спорити ізза них з осередніми державами вони не будуть. Хай народи сих країв самі за себе говорять. Взагалі Українці не повинні в'язати ся в жадні територіальні справи бувшої Росії, що положені на північ від Припяти й тяжать економічно до Балтики.

У нас є своє море й ми мусимо гуртувати коло себе все те, що живе над Чорним морем і тяжить до нього, та те, що дає доступ до Каспійського моря, сього водного помосту між Україною й Азією. Питання чи то посідання, чи економічних та культурних зв'язків з Сибіром і з середньою Азією визначається

географічним положенням сих країв супроти Великої Росії й України і буде розв'язане пізніше. Тепер же є час остаточно й радикально розмежувати ся з Московщиною.

Лінію політичного поведіння Українців при мирових переговорах повинна визначити обставина, що по завішенню зброї з центральними державами бойовий фронт від сторони України переніс ся зі Збруча й Стоходу на лінію Гомель—Бахмач—Вілгород та що російська анархія робить страшні спустошення на Україні.

Мусимо здобути в Берестю змогу передовсім на сій новій бойовій лінії побудувати сталі укріплення нашої політичної границі. Инакше, коли зість себе анархія в Росії, правдиві Москалі — не Бронштейни й Нахамкеси, а Мілюкви, Керенські та Плеханови — збурять нам відновлену державну будову, як се пераз вже робили їх предки в минулім.

А. Жук.

Частина членів української делегації на мирові переговори в Берестю.

Всеукраїнський зїзд рад робітничих і салдатських депутатів.

Скликаний з ініціативи большевиків зїзд депутатів рад робітничих і салдатських депутатів з території України, щоб скинути Центральну Українську Раду, а на її місце вибрати нову, обернувся у велику маніфестацію довіря до Центральної Ради й Генерального Секретаріату та протесту проти большевиків. У зїзді взяло участь понад 2500 депутатів, серед яких дуже мало знайшлося большевиків. Побачивши се, большевики домагалися признати зїзд приватною нарадою, яка не може приймати обов'язуючих ухвал, а коли се їм не вдалося та коли зїзд зайняв вороже до большевиків становище, вони покинули зїзд, а потім виїхали до Харкова. Про початок зїзду не дійшли до нас звідомлення. Зі звідомлень з засідань в днях 18 і 19 грудня довідуємося, що на ранішнім засіданню дня 18 грудня проводив М. Порш.

Представники фракцій про правосильність зїзду. Степаненко (у. с.-р.) повідомив, що фракція українських соціалістів-революціонерів ухвалила уважати зїзд зїздом, а не нарадою, як пропонували большевики. Такуж заяву зложив і М. Порш від українських соціал-демократів, запропонувавши однаке зїздови ствердити се після обговорення ультимату ради народніх комісарів, щоб большевики, які не погоджують ся з такою ухвалою, не мали підстав покидати збори. Шахрай (большевик) мотивував, чому большевики не можуть признати наради зїздом, і перерахував список тих рад, які в особі своїх делегатів відмовлять ся признати зїзд в його нинішній складі. Після сього кілька делегатів спростовувало заяву Шахрая відносно декількох рад, от як харківська Губернська Селянська Рада, лєтичівська, чернігівська й інші. Голосуванням збори ухвалили пропозицію Порша й після читання ноти У. Ц. Р. та Р. Н. К. перше слово віддано большевикам.

Становище большевиків у справі ультимату ради народніх комісарів. Забрав слово в сій справі большевик Шахрай (мабуть землячок. Ред.) і виводив: „Сеї ультимат на нашу думку є непорозумінням, яке мусимо зліквідувати без пролиття крові. Не треба розпалювати національного почуття, як оттутечки робить ся. Наша партія нічим не страшнійша від інших партій російської федеративної республіки. Частина ж її, що живе на Україні, має також право називати ся українською, як і всяка инша з тутешніх партій. І яко її представник кажу: з ультиматом трапило ся непорозумінне. Між пролетаріатом і селянством України й Росії нема ріжниць в їхній долі. І ділити їм нічого. Рада народніх комісарів в ультиматі вказала на признання Української Народньої Республіки. В тім документі на Україну чи на Українців нападу нема. Справа стоїть инакше, як тут представляеть ся. В кінці жовтня стала ся революція робітників, салдатів і селян. До того часу всі російські соціалістичні партії стояли за коаліцію з буржуазією і всі відвернули ся від сїєї революції мас. Капіталісти, поміщики — не лєхко здають свої позиції. Правительство робітників і селян взяло на себе страшний тягар витримати натиск поміщиків і капіталістів. Треба-ж дивити ся, хто йому пособляє і хто перешкоджає. Генеральний Секретаріат, українські соціалісти — говорять добрі слова, пишуть гарні прокламації. (— Німецький шпїон! — несеть ся з верхньої ложі. Голова вимагає, щоб виновник сього образливого вигук назвав своє прізвище. Той ніяковіє і нарешті називає себе — Мартиненком. Голова просить Мартиненка покинути залю. Мартиненко змагаєть ся і хоче забрати слово для пояснення, але Порш ставить питання на голосування зїзду, котрий майже одноголосно ухвалює, щоб Мартиненко покинув залю). — Під час сеї пролетарської революції — говорив далі Шахрай — ніхто не може зостати ся по середині. Кожен мусить пристати або до робітників і селян, або до поміщиків і капіталістів, інтереси яких боронить Калєдін на Дону. Пропуск Ген. Секретаріатом козачих частин — се певна

допомога Калєдінові не на словах, а на ділі. Роззброєнне великоруських частин було гіркою образою для великоруських салдатів і тим клином, що вбитий нині між українську й неукраїнську демократію. Се вина тої політики, яку провадила Центральна Рада. Ген. Секретаріат хоче центральної влади, однородної, соціалістичної. Він хоче її і федеральної. Очевидно, й Дон мусить йому дати соціаліста. Та чи-ж той калєдінський соціаліст обстоюватиме інтереси робітників і селян? Се знову буде таж сама коаліція, що стільки шкоди принесла робітникам, селянам і салдатам за сім місяців революції. Такий, заснований з допомогою Калєдіна центральний уряд не передасть землі селянам, не дасть демократичного миру. Ми будемо бороти ся з буржуазною політикою Ц. Ради за повний успіх революції. Але сеї ультимат ми уважаємо непорозумінням. Та частина російської соціал-демократичної партії большевиків, що живе на Україні, вживе всіх заходів, щоб се непорозумінне закінчило ся миром. Між російською і українською демократіями не може бути ворожнечі“.

Промова Петлюри: Я буду говорити коротко й тільки факти. А ті факти говорять, що лєдві тільки в армії явили ся емісари ради народніх комісарів, з Українцями там не рахували ся. Квартира пучкою об пучку не вдарила, щоб піти нам назустріч в справі українізації армії. Мені в моїй роботі квартира чинила саботаж. Граючи ся з нами чудесними словами, на нас готовили похід. І ми відчували, що нам, українській демократії, у спину хтось готує ніж. Захищаючи права українського народу, українське правительство мусіло захищати себе, Центральну Раду й знов же той народ, що створив їх. Разом з ультиматом большевики концентрують своє військо для розбиття Української Народньої Республіки. У Староконстантинові, Гомелі та Бринську збирають ся ті кулаки, що мають знищити всю нашу роботу національного відродження. Перші ешелони з Гомелю підходять до Бахмачу (крик з боку большевиків: неправда!) — Правда! у мене документи в руках! Скільки шкоди наробили большевики! Вони перші почали оголяти фронт, чого я в своїй діяльності ніколи не робив. Фронт оголяєть ся, щоб виступити проти України. Першим мав виступити гвардійський корпус. Ви уже знаєте, що він роззброєний. Карні експедиції ідуть на нас з усіх боків. Але всіх заходів, щоб не пустити насильників, я ужив. З дозволу Генерального Секретаріату я мусів оповістити частинну мобілізацію вільного козацтва для внутрішньої охорони. На ультимат я дивлюсь як на потоптання наших прав і мушу тільки сказати, що захистити їх ми зможемо! (рясні оплески).

Промова Винниченка: Дорогі товариші! Дозвольте мені перш за все в імені правительства робітників, салдатів і селян привітати вас! Я гадаю, що кардинальним місцем в ультиматі є не оповіщення війни, а те єхидне словечко: „буржуазна“ Рада. Але се словечко наша Центральна Рада уже не раз чула. Говорив нам його і начальник міліції Лепарський. Коли народ розправив свої 250-літнім узлом неволі скручені руки, почала ся шамотня серед не-Українців і ся шамотня вся виявила ся в сім словечку. Ті буржуазні керманічі російської держави, що сидять зараз по большевицьких тюрмах (меншевики), вони також звали нас буржуазними. Отже се словечко тільки прийом боротьби, котра по своїй суті є тільки національною боротьбою. Хто починає сю боротьбу, той мусить за неї відповідати. Ми твердо взяли ся до будовання відродженої української держави. А се й не подобаєть ся большевикам, от вони й розводять ся про „буржуазність“ Ради, бо не можуть відкрито й чесно признати ся, що борють ся як Великоруси. Большевики стоять за самовизначення націй, але нам накидають свої державні школи. Се знов те саме, як і 1906 р., коли Ленін визнавав право України навіть відділяти ся, але українських шкіл не хотів дати, „бо се розбило-б робітничу клясу“. Досить нам сїєї науки. Центральна Рада буде робити лише те, що є в інтересах української демократії. Нас обвинувачують в контр-революційности, себто в боротьбі проти здобутків революції. А тимчасом що робить сама рада народніх комісарів? Дивіть ся. Свободу слова знищено. Вихо-

дають тільки большевицькі газети. Свободу страйків так само, бо большевики, очевидно, страйк визнають тільки для себе. Чи сеж не є контр-революція, боротьба проти здобутків революції? Зверніть тільки увагу на ту нещасну Великорусь. Большевики захоплені ідеєю завести соціалізм, хоч Росія ще не дозріла до цього, хоч усі соціалісти добре знають, що соціалізм мусить прийти наслідком розвитку капіталізму, як плід розвитку продукційних сил. Вони-ж хочуть зірвати сей незорілий плід завчасу, хиба тільки щоб здобути розстройство шлунку. Таке розстройство шлунку, яке завели у себе в Росії. Ми, українські соціал-демократи, гадаємо, що заводити у себе такий лад — то значить тільки руйнувати край. Логічний і нормальний хід громадського розвитку мусить бути забезпечений на далі, а умови того — свободи! Такої лінії весь час держимось і будемо держати ся. Дон гнітить робітничі організації і Ген. Секретаріат робить йому увагу, щоб він спинив свою практику. Се приносить результати. Ген. Секретаріат визнає потрібним вживати політичної, класової боротьби, а не політики заліза і крови. І ви бачите: на Україні нема ні арештів ні насильств. Протягом трьох тижнів увесь Київ жив під загрозою розгрому. Большевики хотіли розпочати своє діло. І ми упорали ся з ними цілком делікатно. Тільки ми понесли втрати — 1-го вбитого й чотирьох ранених. А тепер на Україні панує знову свобода. Агітуйте собі, робіть страйки, вдалі, чи невдалі — инша річ, але збройною силою боротьби не зачинайте. Хто зачинає, на того меч упаде. (Кінчає Винниченко під грім оплесків, що переходять в овацію).

Промова Ткаченка: Товариші селяне, робітники й салдати! Коли ми взяли владу до рук, першим актом було дати народови землю. Ми дійсно провадимо революційну роботу, але треба, щоб ся робота була заснована на наших праві, а не на приказі з Петрограду. Ми не можемо йти шляхом петроградських насильств. „Пролетарская Мысль“, що вкуші з „Кієвлянином“ що дня поміями обливає наш народ, хиба вона закрита? Десять місяців ми вкуші з большевиками бороли ся проти Керенського й буржуазії, а тепер ми доходимо до війни. Що-ж zostało ся? Та тільки те, що ми не відійдемо від того, щоб творча діяльність по будові держави належала всьому народови.

Зїзд узнаєть ся правосильним. По перерві провід обійняв А. Степаненко й запропонував згідно з постановами всіх фракцій крім большевиків уважати сі збори правосильним всеукраїнським зїздом рад робітничих, салдатських і селянських депутатів. Питанне без обговорення поставлено на голосування. Майже одностайно нарада приєднала ся до сеї пропозиції.

Промова проф. Грушевського. Зразу після цього з місць почали вигукувати: „Грушевського почесним головою“. Всі підняли ся з місць і почали плескати в долоні. Проф. М. Грушевський зайняв місце серед членів президії і звернув ся до зїзду з промовою, в якій між иншим зазначив, що коли високі збори постановлять перебирати Ц. Раду, то остання не буде тому противити ся. Ц. Рада ні на один день не затримає в своїх руках влади. Ц. Рада вживає всіх засобів, щоб Українські Установчі Збори були скликані у призначений реченець. Спинивши ся на останніх подіях, М. Грушевський говорив, що українська демократія на чолі з Ц. Радою відведе ворожу руку й, вибивши з неї зброю, скаже всім, що у нас на Україні вам зась! „Знову овації, які нагадали різні всеукраїнські національні й територіяльні зїзди.“

Всі державні податки на Україні до її скарбниці. Ма-зуренко (у. с. д.) поінформував, що вже вироблено та внесено в Малу Раду законопроект про те, щоб усі державні податки вносили ся в скарбницю Української Народньої Республіки. Тоді „ми зможемо обійти ся без большевиків, бо одна кївська державна палата навіть до війни мала 15—16 мільонів прибутків“.

Ухвалено постанову, аби всі вільні депутати зібрали ся 8 год. в помешканні І. Комітету, щоб порозумівши ся між

собою, потім пійти в різні військові частини з метою познання салдатів Українців і не-Українців з пануючими настроями зїзду рад.

Дискусія над ультиматом ради народніх комісарів. На засіданню дня 6 грудня веда ся дискусія над ультиматом ради народніх комісарів і відповідю на неї І. Секретаріату. Першим виступив І. Бердичевський (меншевик). Він говорив, що не великоруський народ, а лише т. зв. народні комісари оголошили війну Ц. Раді, а разом з тим всій українській демократії. Але не слід допускати пролиття братньої крови. Всіма силами треба бороти ся з тим, щоб після замирення з Німцями не оголошено походу проти України. За ним промовляв М. Ковалевський (у. с. р.). Він говорив про значінне ультимату, вияснив його суть і ту позицію, на яку на його думку повинен стати трудящий український люд, щоб зберегти здобуту землю і волю. Через що Україна дала ся їм в знаки? Тому, — говорив Ковалевський, — що тоді, як там у них панує анархія, в сей самий час на Україні перехід всіх багатств і влади до народніх рук йде плавово, зорганізовано й майже без ексцесів. — Потім забиравало голос ще кількох бесідників, які нічого нового не внесли в дискусію.

Новий виступ проф. Грушевського. Поза чергою слово дано проф. М. Грушевському, який поінформував зїзд, що одержано чутки про прорив большевицьких полків під Брянськом через українську заставу. Перехоплено наказ тим полкам за всяку ціну дістати ся до Кїєва. Отже, дорогі товариші, ви повинні ухвалити рішучу постанову, де-б зазначилось, чи є Ц. Рада щось чуже вам, чи ні, чи поділяєте ви політику Ц. Ради, чи вважаєте, що Ц. Рада щось осібне від українського трудящегося люду.

Від балтійської фьоти виступив Ковальський, а від чорноморців Петренко. З запалом говорив Діпець (бундівець — член виконавчого комітету волинської ради робітничих, салдатських і селянських депутатів). В кінці промови він вніс пропозицію видати від зїзду до великоруського й інших народів відозву, де зазначила ся-б позиція до Ц. Ради, відношенне до питання миру і т. ин. Одностайно ухвалено таку відозву видати, а засіданне перенесено на вечір.

Резолюція зїзду про ультимат ради народніх комісарів. На вечірнім засіданню дня 19 грудня н. ст. по скінченню всіх промов прийнято всіма проти 2 при 19, що ухилили ся від голосування, таку резолюцію: „а) Уважаючи ультимат ради народніх комісарів замахом проти Української Народньої Республіки, б) виходячи з того, що заявлені в нїм домагання брутално нарушують право українського народу на самоозначенне та на вільне будування форм свого державного життя, — всеукраїнський зїзд рад селянських, робітничих і салдатських депутатів стверджує, що централістичні заміри теперішнього московського (великоруського) правительства, доводячи до війни між Московщиною і Україною, загрожують дорешти розірвати федеративні звязки, до яких простує українська демократія. В той час, коли демократія всього світу, з передовими відділами міжнароднього соціалізму на чолі, бореть ся за осягненне загального миру, який єдиний тільки дасть можливість селянським і пролетарським масам успішно бороти ся за інтереси трудящегося люду, — погроза нової братогубної війни, що оголошена радою народніх комісарів України, — руйнує братерство трудящих верств усіх народів, розбуджує прояви національної ворожнечі та затемнює класову свідомість мас, сприяючи тим самим зростови контрреволюції. Визнаючи, що відповідь Ген. Секретаріату з 17 грудня (ж. ст.) є належною відповідю на замах народніх комісарів на права українських селян, робітників і воєнків, — всеукраїнський зїзд рад селянських, робітничих і салдатських депутатів вважає потрібним вжити всіх заходів, щоб не допустити до пролиття братерської крови, і звертаєть ся з гарячим закликом до народів Росії всіма способами запобігти можливості нової ганебної війни“.

Ухвалена потім відозва зїзду до народів Росії звучить: „Зїзд рад селянських, робітничих і салдатських депутатів

України, числом більше 2.500 делегатів, обговоривши ультимат ради народніх комісарів У. Ц. Раді й оповіщення війни Українській Народній Республіці, одноголосно постановив: висловити цілковите довіре Центральной Українській Раді й Ген. Секретаріатови та звернути ся до всіх селян, робітників і салдатів усіх народів революційної Росії з такою відозвою:

„Браття! Більше трьох років сини всіх народів, сущих в Росії, попліч били ся в окопах. Довгі роки ми всі разом бороли ся з осоружним самодержавним ладом і спільними силами досягли перемоги революції. Першим ділом великої революції було проголошення прав усіх народів на самоозначенне. Український народ використав се своє право та проголосив Українську Народню Республіку. Сій Народній Республіці рада народніх комісарів оповіщає війну! З ген. Гінденбургом рада народніх комісарів веде мирові переговори, а демократії всіх народів України вони ставлять ультимат і погрожують війною.

„На словах рада народніх комісарів начеб признає право нації на самоозначенне аж до відокремлення. Але се тільки на словах, а на ділі власть комісарів намагаєть ся брутально вмшувати ся в діяльність українського правительства, яке виконує волю законодатного органу—Центральной Української Ради. Якеж се право на самоозначенне?! Певне комісари дозволяють самоозначувати ся тільки своїй партії, всі-ж інші групи людности та народи вони, як і царське правительство, хочуть тримати під своєю кормигою силою зброї. Але український народ не для того скинув з себе царське ярмо, щоб запрягти ся в ярмо комісарів. І не для того народи Росії прагнуть замирення на фронті, щоб в тилу розпочати ще страшнішу братогубну міжусобну війну в рядах самої демократії.

„Центральну Українську Раду народні комісари проголосують буржуазійною. Чи-ж се правда? Ні, се наклеп! Ц. Раду вибрали зїзди робітників, селян і салдатів усієї України. Де-вять місяців вона провадить боротьбу за права демократії та національних меншостей України. За сей час Ц. Рада зорганізувала коло себе селянство та робітників, зєднала українське революційне військо, проголосила Народню Українську Республіку в складі федеративної Росії, передала землю без викупу трудовому народови, завела восьмигодинний робочий день і догляд за виробництвом, скасувала кару на смерть, дала амнестію за політичні проступки та проголосила національно-персональну автономію для меншостей України. Всього цього вона досягла не нарушенням прав інших народів, а пошаною до них, не касуванням громадянських та політичних свобод, а їх обороною, не зброєю та насильством, а відкритою зорганізованою політичною боротьбою. От за яку працю народні комісари обізвали Ц. Раду буржуазійним правительством. Та саме за се вся демократія України підтримувала й буде підтримувати Ц. Раду яко найвищу в краю владу, утворену спількою революційних селян, робітників і салдатів, до того дня, коли на місце Ради стане верховний господарь Української Землі—Українська Установча Рада.

„Брати й товариші—робітники, салдати та селяне! Хиба се ви оповістили війну революційній демократії України? Хиба вам треба душити волю на Україні? Хиба ви уважаєте нас, демократію України, страшнішими ворогами ніж полчища Гінденбурга? Ні, ми сьому не повіримо! Поміркуйте! Скажіть тим, які ведуть вас, — раді народніх комісарів, — що вони розпочали злочинне діло. Скажіть їм, що ви не нарушите тої братньої згоди між Україною і всіма народами Росії, на яку роблять замах петроградські комісари.

„Чого ми хочемо? Ми хочемо утворити всеросійську федеративну владу, яка-б опирала ся на зорганізовану волю народів і країв. Ся влада повинна бути однородно-соціалістичною від большевиків до народніх соціалістів влючно. Ми домагаємо ся негайного загального демократичного замирення. Отсе програма нашої діяльности й наших домагань. Отже питаємо, чи за сю програму ви згодите ся приборкати нас гарматами та

багнетами? Спийнїть ся, брати й товариші! Щоб ніодна рука селянина, робітника чи салдата не замахнула ся на свого брата! Щоб ніодної краплі крови не пролило ся в братогубній війні! Досить крови!“

Про Центральну Раду зїзд прийняв таку резолюцію:
„Приймаючи на увагу, що Центральна Українська Рада, представництво в котрій безперестанно поновлюєть ся, складаєть ся з всеукраїнських рад селянських, робітничих і салдатських депутатів, вибраних на всеукраїнських зїздах, і з представництва демократії національних меншостей, через що вона уявляє з себе тимчасовий правосильний законодатний орган революційної демократії України, та зважаючи на те, що проголошенням третього універсалу Ц. Рада стала на шлях широких соціалних і політичних реформ та приступила до найшвидшого скликання Українських Установчих Зборів, яким єдино може Ц. Рада передати всю повноту влади на Україні, — зїзд рад селянських, робітничих і салдатських депутатів України уважає перевибранне Ц. Ради невчасним і непотрібним. Підкреслюючи своє рішуче домаганне, щоб Ц. Рада в своїй дальшій роботі стояла твердо на сторожі здобутків революції, поширюючи й поглиблюючи невпинно свою революційну творчість і обороняючи непохитно класові інтереси трудової демократії, та щоб, не відкладаючи, скликала в свій час Українську Установчу Раду, яка єдино може виявити справжню волю всієї демократії України, — зїзд рад селянських, робітничих і салдатських депутатів України висловлює на сїм шляху Ц. Раді своє цілковите довіре й обіцяє їй свою рішучу піддержку“.

„За“ сю резолюцію голосував увесь двотисячний зїзд — крім двох, що подали голоси „проти“, та двох, що стримали ся від голосування.

Делегати зїзду до краю. Крім того зїзд вибрав зі свого складу по три чоловіки від кожної губернії. Сі делегати, щоб запобігти кровопролиттю, мають розїхати ся умовляти большевицьке військо не йти війною на Україну.

Закритте зїзду. Коли голосування скінчено, в залі задунали оклики: „Слава Центральной Раді“, „Слава Українській Республіці“. Під кінець деякі делегати зробили звітommєнне, сказано кілька щирих промов і коло 1 год. в ночі урочисто, проспівавши „Вже воскресла Україна“ й „Заповіт“, зїзд закрив ся.

Ген. Секретаріят Української Народньої Республіки до населення в справі большевицьких наклепів.

Безвідповідальні люде, які розуміють революцію, як ламанне всякого зорганізованого життя, ведуть темну нечесну агітацію проти Центральной Ради й Генерального Секретаріату.

Головним аргументом сих людей серед широких неосвідомлених мас служить відношення Генерального Секретаріату до козачого правительства.

Розпускають ся чутки, ніби Центральна Рада веде таємні переговори з козаками проти народніх комісарів.

Яко доказ приводить ся те, що Генеральний Секретаріят дозволив вихід козачих військ на Дон і не пропустив большевицьких ешелонів для походу проти козаків.

Генеральний Секретаріят заявляє: ніяких таємних переговорів з козаками не ведеть ся. Ведуть ся з ними переговори про утворенне центрального правительства всієї російської республіки. Але такі самі переговори ведуть ся з народнім совітом в Петрограді і з правительством Сибіру, і з правительством Кавказу, і з правительством інших республік.

Генеральний Секретаріят всім сим правительствам пропонує зорганізувати центральне правительство на таких умовах: щоб воно було однородно-соціалістичне (від больше-

вків до народніх соціалістів) і федерального характеру, себто складене з представників краєвих республік.

Тільки таке правительтво на думку Генерального Секретаріату може бути правомочним рішати питання державного життя всієї Росії і особливо таку велику справу, як установленне миру.

Тільки таке правительтво матиме силу й авторитет, бо спиратиметься на всі реальні сили демократії в усіх соціалістичних напрямів і на всі народи російської республіки.

Генеральний Секретаріат не визнає народніх комісарів правительством всієї Росії, бо сила їх тільки серед певної частини великоруської демократії, народи-ж Сибіру, Поволжя, Кавказу, Криму, Дону, України, Бесарабії, Білоруси не признають народніх комісарів правительством Росії. Так само навіть не вся великоруська демократія признає їх правительством. Через то в інтересах всієї російської республіки, в інтересах селянства, робітництва й салдатства Росії, від імени й коштом яких буде встановляти ся мир і будуть рішати ся питання великої соціальної ваги, Генеральний Секретаріат вважає невідкладним яко мога швидче скласти центральне правительтво на вище зазначених основах.

Поки-ж такого правительтва немає, Генеральний Секретаріат не вважає можливим ставати на бік тої чи иншої області. І через те Генеральний Секретаріат, признаючи право як за народніми комісарами у Великорусі, так і за козаками на Донщині, на Кубані й по інших всіх землях порядкувати своїм життям, не уважав справедливим задержувати козачі військові частини на Україні, коли вони хотіли йти до свого краю. Так само Генеральний Секретаріат вважає недопустимими затримувати й руські частини, коли вони виявляють бажання йти в Росію, як недопустиме те, що народні комісари задержують українські частини, не пропускаючи їх на Україну. Виходячи з цієї основної позиції, Генеральний Секретаріат не уважав можливим нарушити свою неутралітність в боротьбі великоруських большевиків з донськими козаками й відмовив ся допомогати пропуском ешелонів на Дон. Разом з тим Генеральний Секретаріат вважає необхідним заявити, що він перший вступив ся за робітничі організації в Донській області, над якими з боку козачого правительтва вжито репресій. Голова Генерального Секретаріату виразно зазначив військовому правительству, що всякі утиски й обмеження повинні бути скасовані. І так само тепер Генеральний Секретаріат стоїть на тому, що й раніше. В даний момент до Києва прибула делегація від південносхідного союзу козаків і від кубанського правительтва в справі переговорів про утворенне центрального правительтва. Генеральний Секретаріат офіційно заявив делегації, що Генеральний Секретаріат вважає можливим склад правительтва тільки соціалістичний, для успішности переговорів з козаками ставить першу умову: скасування „воєнного положення“ в південно-східнім союзі й усунення всяких репресій та обмежень над робітничими й демократичними організаціями.

Отсе ті „таємні“ переговори, які ведуть ся Генеральним Секретаріатом з козаками. Тим паче, розуміть ся, Генеральний Секретаріат не дозволить нікому на території Української Народньої Республіки ніяких утисків над робітничими чи якими небудь іншими організаціями. Генеральний Секретаріат ставить собі метою зорганізованими й мирними способами затвердити та зміцнити владу демократії на Україні. Генеральний Секретаріат уживає всіх заходів, щоб всі соціальні реформи такої великої ваги, як напр. земельна реформа, і військова, були переведені як найширше, як найповніше, але зорганізовано й без того потрясення, кровопролиття й анархії, якими відзначено ці самі реформи на території народніх комісарів. Генеральний Секретаріат твердо й непохитно стоїть на тому, що вся влада повинна належати всьому народови, а не частинам його. І через те ува-

жає, що влада на місцях повинна бути в руках вибраних всім народом вселюдним, рівним, безпосереднім і тайним голосуванням органів, а не груп людей, вибраних неправильно й випадково. Генеральний Секретаріат вважає недопустимими утиски над свободою слова й через те не закриває ніяких газет, навіть тих, які клеветуть на його. Так само Генеральний Секретаріат не допускає ніяких ні утисків, ні обмежень свободи зібрань, союзів, страйків, віри. І через те не може погодитись з тими утисками й терором, які вживають ся правительством народніх комісарів навіть над соціалістами, навіть над вибраними селян і робітників. І Генеральний Секретаріат заявляє: такої позиції він твердо буде держати ся і далі. Але повинен додати: всякі спроби силою нарушити той лад, який творить ся зорганізованою демократією України, він рішуче і так само силою буде подавляти в коріні. Доказом того є розброєнне деяких військових частин, зроблене в ночі з 12 на 13 грудня. Сі частини, з анархістичних, нездисциплінованих елементів, підбурені нечесною агітацією большевиків, весь час погрожували розгромом Києву з тих тяжких орудій, які були у них. Приклад братовбивчої, кривавої війни в Петрограді, Москві та й самім Київі, погрози віддати на розгром безвинне населенне Києва примусили Генеральний Секретаріат відібрати зброю у найбільш анархістичних частин і деякі з них навіть вислати за межі Української Народньої Республіки. Під час розброєння військовими українськими частинами випадково, без наказу Генерального Секретаріату, затримано деяких членів „воєнно-революційного“ комітету, але в сейже день випущено. Розброєнне відбулось без пролиття краплі крови, але в тойже час з боку розброєних вбито одного українського козака — богданівця і чотирьох ранено.

Не ховаючи ніодного свого кроку як в політичній внутрішній, так і в зовнішній діяльності, стоячи на позиціях соціалістичного правительтва зорганізованої демократії України, її селянства, робітництва й салдатства, Генеральний Секретаріат звертає ся до тої частини робітництва, яку введено в блуд нашими несовісними політичними противниками, з застереженням: ворожнеча робітництва проти Української Центральної Ради є ворожнеча проти українського селянства, яке по справедливості має найбільшу силу, як в Центральній Раді, так і по всій Росії. Ворожнеча робітництва з селянством, города з селом є тільки на користь реакції, бо розбиває сили всієї революційної демократії. Українське селянство найбільше представлене в Раді, найбільше грабоване царизмом, найбільше покривджене до революції соціально, національно й політично, не допустить, щоб його відродженне скасувала агітація зайшлих з півночі Росії анархістичних елементів.

Центральна Рада й Генеральний Секретаріат, яко найвищі органи влади українського селянства, робітництва й салдатства, заявляють: мир всьому світові, земля трудовому народови, робітництву — економічні, соціальні реформи, всій людности — демократичні свободи, але в формах зорганізованих, не тільки руйнувати, але й будувати, творити нове.

І сю позицію Генеральний Секретаріат буде боронити всіма силами від всіх, хто-б не захотів її зломити.

Підписали: Голова Генерального Секретаріату

Винниченко.

За генерального писаря І. Мірний.

Київ, 30 листопаду (13 грудня) 1917 р.

До справи конфлікту між Україною і большевицьким правительством.

В основі конфлікту між Україною і Росією (вірніше Великоросією), як за часів Керенського, так і тепер, коли влада опинила ся в руках Леніна-Улянова й Троцького-

Бронштейна лежить різниця між характером революції у Великорусі й на Україні й інших областях бувшої Росії. Конкретно боротьба обертається тепер коло форми влади в цілій Росії, як і на Україні, і се є безпосередньою причиною конфлікту.

Коли в російській (великоруській) революції переважає соціальний і класовий момент, а правління Леніна-Троцького є переведенням в практику т. зв. „диктатури пролетаріату“, на Україні революція має національний, міжкласовий характер. Не є одначе українська революція революцією буржуазії з тої простої причини, що як великий капітал, так і велика земельна посілість на Україні знаходяться в руках переважно неукраїнського (великоруського, польського, жидівського) елемента. Ся неукраїнська буржуазія ворожо ставить ся не тільки до гасел загально-російської революції, але також до справи державного усамостворення України.

Українська революція опирається на селянстві й робітництві, при найбільшій співучасті трудової інтелігенції. При різницях у соціальних питаннях, часом дуже великих, всі українські партії виступають солідарно, наскільки ходить про національні домагання. Отся солідарність Українців незрозуміла й противна поняттям большевиків, аполітетів „соціальної революції“ й „диктатури пролетаріату“. Звідси походять обвинувачування Центральної Української Ради в буржуазности та в підтриманню контрреволюційних буржуазних течій в інших областях Росії. Звідси також походить попірання большевиками з Петрограду змагань зросійщених большевицьких елементів на Україні до реконструкції влади на Україні на зразок російських совітів робітничих і салдатських депутатів.

Але всі закиди большевиків Українцям не видержують найменшої критики. Вже одно знайомство зі складом депутатів Центральної Української Ради мусить поставити в сумнів обвинувачення її в буржуазности. На 792 депутатів є всього на всього 20 представників ліберальної буржуазії, решта складається з селян, робітників, салдатів і трудової інтелігенції, а партійно належать сі депутати до соціалістичних партій. Коли згадати, що Центральна Українська Рада проголосила деякі з тих соціальних реформ, що й большевицький совіт народніх комісарів (напр. аграрну реформу, 8-годинний робочий день, контролю продукції й інше), то обвинувачення Ради в буржуазности само собою відпадає.

Так само стоїть справа з контрреволюційністю. Адже Рада була у вічній війні з правительством Керенського й нема тепер на Україні жадної групи, що бажала б собі повороту до влади тих, хто противив ся найдалше йдучому політичному усамостворенню України. Закидають большевики Українцям, що вони попірають отамана донських козаків Каледіна, а Дон, як і всі інші козачі області (кубанська, терська, оренбурзька), є на думку большевиків гніздом контрреволюції.

Не можна заперечити, що в козачих областях, які утворили південно-східний федеративний державний союз, панують дуже мірковані політичні й соціальні настрої. Але Українці сих настроїв не підтримують, тільки не хочуть самі вмішуватись у внутрішні справи козачих областей і не хочуть помагати большевикам переробити козаків на своє копити, зробити з ними „порядок“. З сеї причини Українці роззброїли війська, які йшли з фронту на присмирненне донських козаків, а як потім виявилось, призначались також для відвоювання України, для розгону Центральної Української Ради у Києві. Також правительством козаків цілком справедливо жадає від большевицького совіту народніх комісарів, щоб він, згідно зі своєю засадою про самоозначення народів, дав козакам спокій. З свого боку козакі зовсім не мають на-

міру привертати старий порядок в Росії, тільки не хочуть признавати над собою большевицької „диктатури пролетаріату“.

Справа конструкції загально-російської й місцевої влади се головна вісь, коло якої обертається спір між Петроградом з одного боку й Києвом, Новочеркаськом, Катеринодаром, Тифлісом, Омськом і ин. з другого.

Україна, як і інші області Росії, витягнувши послідовности з проголошеної большевицьким совітом народніх комісарів декларації прав народів на самоозначення „аж до відокремлення“, проголосили себе самостійними республіками, які хочуть одначе позіставати з Великорусу у федеративнім звязку.

Річ цілком природна, що в таких обставинах большевицький совіт народніх комісарів у Петрограді (якого до речі не признала досі жадна російська партія, крім лівої частини соціалістів-революціонерів, та й сі творять опозицію в середині совіту), не може претендувати на загально-російську владу, не може представляти наверх цілої колишньої Росії. Щоб не стояти в протирічності до своєї засади самоозначення народів, повинен совіт відмовити ся від всякого втручання у внутрішні справи тих областей, які вже самоозначили ся і виступають яко самостійні держави. Але він сього не робить. Противно, підюджує антинаціональні російські та зросійщені елементи на Україні проти законної української влади.

Рахуючи ся з фактом, що совіт народніх комісарів репрезентує реальну владу на Великорусі, Українці виступили з пропозицією утворення федеративного загально-російського правительства з представників усіх областей, які вже самоозначили ся, при обовязковій участі в правительстві з боку Великорусії всіх соціалістичних партій від большевиків до народніх соціалістів. Та сю пропозицію зустріли большевики як контрреволюційну. Козаки поставились до сеї пропозиції в засаді прихильно, але, не признаючи правительства большевиків, не могли з ними разом творити спільного правительства. Таким чином до сформування федеративної влади досі не прийшло. Але ся справа ще не понехана. Натомість большевики взяли ся до „перебудови“ влади на Україні. Чи мають вони до сього якісь підстави?

Революційний парламент України — Центральна Українська Рада і призначене нею міністерство — Генеральний Секретаріат є всенародною властю України, яка зложила ся в процесі дуже складного революційного будівництва та є результатом мольної творчої праці українського народу. Депутатами Ради є члени всеукраїнських станових і класових революційних організацій, представники політичних партій, територіяльних громадських організацій, центральних культурних інституцій і ин. Заступлені в ній всі нації та всі верстви, крім великої буржуазії і... большевиків.

До Центральної Української Ради входять в комплект: Всеукраїнська Рада (Совіт) селянських депутатів (212), вибрана на загально-українським селянським зїзді, який репрезентував мільйони українського селянства; Всеукраїнська Рада військових депутатів (158), вибрана на всеукраїнським військовим зїзді, який заступав поверх три мільйони українських салдатів; Всеукраїнська Рада робітничих депутатів (100), вибрана на всеукраїнським робітничим зїзді. Члени сих класових зглядно станових рад належать до українських соціалістичних партій. Далі до Ради входять представники існуючих на Україні мішаних російсько-жидівсько-українських совітів робітничих і салдатських депутатів (50); представники соціалістичних партій: українських (20), російських (40), польських (15), жидівських (35). На представників губерній і міст припадає 84 депутатів, а решта на культурні й інші організації. Всього депутатів є 792, а між ними, як уже згадувало ся, всього 20 представників буржуазії.

Отже до Центральної Української Ради належать також представники загально-російських совітів робітничих і салдатських депутатів, де (крім партійного представництва) могли б собі найти місце й більшовики. Але вони цього не хотіли й не хотять. Вони хотять повноти влади для себе, бо тільки вони репрезентують інтереси революції, бо тільки вони є правдиві демократи й соціалісти, бо тільки вони покликані рай завести не тільки у Великої Росії, але й на Україні, ба, навіть в цілм світі! Чи не є се відгомін, здавалось би, помершої російської загребуцости, централізму й деспотизму? А може се є якась політична психопатія?

Перевагу в спільних совітах мають російські та зросійщені елементи, опинили ся сі совіти останніми часами під впливом більшовиків. Коли не рахувати частини зросійщеного робітництва, опертем для більшовиків і взагалі для російських партій в сих совітах на Україні служать військові залоги, часто зложені з чужого елементу, нічим незв'язаного з місцевими інтересами. І от більшовики, уважаючи найідеальнішою формою влади (яка дає ту власть саме їм) власть совітів робітничих і салдатських депутатів та, обкидаючи Центральну Українську Раду болотом інсинуацій про „контр-революційність“ і „буржуазність“, кинули на Україну гасло: „вся власть совітам робітничих і салдатських депутатів (російським), геть з Центральною Українською Радою!“

Щоб перевести се своє гасло в діло, скликали більшовики до Київ на середину грудня зїзд представників совітів з території України, який мав утворити нову власть на Україні. В сім часі на приказ з Петрограду „головнокомандуючий“ Криленко почав висилати через Київ на Дон значні частини більшовицьких військ, а київські більшовики почали вести пропаганду в деяких частях київського гарнізону за збройним висгуном проти Центральної Української Ради та за передачею влади совітам. Українське правительство вчасно зорієнтувалось, про що ходить, і почало роззброювати, як більшовицькі частини київського гарнізону, так і ті частини, які призначались Криленком на Дон. Те саме почалось на фронті і Українці остаточно опанували цілим південно-західним, а почасти й румунським фронтом, щоб охоронити його від дезорганізуючої й деморалізуючої роботи більшовиків.

Скликаний з ініціативи більшовиків зїзд совітів відбув ся, але заявив ся проти політики й тактики більшовиків і признав єдиною властю на Україні Центральну Українську Раду та її Генеральний Секретаріат. Невдоволена таким зворотом справи частина зїзду разом з більшовицькою частиною київського совіту виїхала до Харкова й тут, при участі харківських більшовиків, утворено дня 28 грудня нову українську раду. Отсю нову раду поспішно постарало ся привітати та признати петроградське більшовицьке правительство як „єдину народню власть на Україні“ і розтелеграфувало се за границею. Центральна Українська Рада цілком спокійно прийняла сей вибрик більшовиків і послала до Харкова сильний відділ війська, щоб отверезити розгарячені голови самозванців, переважно зайшлих елементів (на чолі київських більшовиків стоїть Великорос Пятаков).

З сього бачимо, що більшовики замість того, щоб підпорядкуватись утвореному в процесі революції становищі річей на Україні, як се по части зробили інші соціалістичні — російські, жидівські й польські партії, вступаючи до Ради; замість того, щоб признати власть Центральної Української Ради й Генерального Секретаріату, утворених волею всіх народів, заселяючих Україну, та шукати ґрунту для чесного співробітництва з українським правительством, змагають до верховодства на Україні, до підпорядкування собі цілого українського народу. В що тоді обертаєть ся

в їх устах засада про „самоозначенне народів аж до відокремлення“? Хай читач сам на се дасть відповідь.

Більшовики на Україні через цілий час революції або стояли осторонь від тої творчої роботи, яку переводили Українці, або руйнували єю роботу. До Центральної Української Ради вони не хотіли вступати та й інші неукраїнські групи в Раді не хотіли їх там бачити. Але Українці нічого не мали й не мають проти участі більшовиків у будові нового ладу на Україні, але не по вказівці з Петрограду, а згідно з волею господаря Української Землі — українського народу.

Як уложать ся вкінці відносини між Україною і більшовицьким правительством в Петрограді та місцевими більшовиками, будемо чекати на се нових автентичних вістей. На всякий випадок Українці не допустять більшовицької „диктатури пролетаріату“ на Україні. А робота більшовиків, поза дезорганізацією життя на Україні, мала досі тільки один наслідок: — прискорювала процес відокремлення України від Росії.

А. Жук.

Перебіг мирових переговорів у Берестю.

Російські делегати, діставши відмовну відповідь на вислану з Петрограду телеграму до Берестя про перенесенне мирових переговорів до нейтральної держави, прибули до Берестя з спізненням на кілька днів проти умовленого реченця. Сим разом приїхав до Берестя на чолі російської делегації Троцький Бронштейн. В дожджанню російської делегації провадили заступники держав почвірного союзу необовязуючі переговори з делегацією Української Народньої Республіки. Про перебіг сих переговорів преса ніяких вісток не принесла крім замітки, що вони мали успішний перебіг.

Ніяка инша з воюючих держав не зголосила ся до участі в переговорах. Але політичні керманічі головних держав антанту мусіли всеж забрати публично голос з сього приводу й виложити свої погляди на справу цілей дальшої війни. Зробили се Льюїс Джордж, Пішон, Вільсон. Становище сих державних мужів до війни більш менш покриваєть ся між собою. Найповнійше зробив се Вільсон. Для того, щоб не забирати багато місця, наведемо головні уступи лише з послання Вільсона до сенату Злучених Держав північної Америки.

Становище Вільсона. Бесідники осередніх держав — говорять Вільсон — нераз уже підкреслювали, що готові роздумати над воєнними цілями й можливими підставами загально-го мира. Відбувають ся конференції в Берестю, на яких Росія й осередні держави подали умови мира. Але осередні держави, видко, не хотять відступити ніодного клаптика зайнятої території. Конкретні умови осередніх держав уклали вожди, які змагають до задержання того, що мають. Російські делегати жадали, щоб переговори відбували ся при відчинених вікнах, щоб їх чув цілий світ. І кого ми чули? Чи тих, що говорили в дусі після постанов німецького парламента з дня 9 липня 1917 р., чи тих, що представляють наміри духа здобутків і привласнень? Чи може маємо перед собою обидва ті елементи, що явно стоять проти себе в безнадійнім противенстві? Се дуже поважні справи й від відповіді на них залежить мир світа.

В останній тижні говорив широ Льюїс Джордж в імени народу та правительства Англії. Нема ріжниць гадок між противниками осередніх держав, нема непевности щодо засад і неясности щодо подробиць. Маємо ще один голос, що домагаєть ся такого ствердження засад і намірів. Се голос російського народу. Той народ безсильний супроти сили Німців, що дотепер не знали лагідности й милосердя. Здаєть ся, сила того народу зломана, але душа його не хоче піддати ся. Не хоче він відступити від своїх засад. Його погляди на те, що справедливе й людське, що можна прийняти без ушербу чести,

представлено щиро. Вони не дозволяють, щоб над їх ідеалами перейти до денного порядку й зрадити інших, щоб самому бути безпечним.

На заклик російського народу відповідаємо без огляду на се, чи російські провідники повірять, чи ні, що щиро бажаємо та сподіваємося, що буде зроблена спромога, яка дозволить нам допомогти російському народові в сповненню всіх його надій щодо свободи й упорядкування мирових відносин. Бажаємо й наміряємо, щоб під час мира все відзивалося явно й щоб на будуче не було дозволу на таємні договори.

Ми приступили до війни тому, що зайшло порушене права, яке унеможливило б життя нашого населення, як що його б не направлено і світ на все не був би забезпечений перед його повторенням. Ходить про се, щоб кождий, що хоче жити власним життям і мати власний устрій, був певний справедливості та згоди інших народів і забезпечений перед насильствами й самолюбними зачіпками. Тому наша програма є програмою світового мира й такий лише мир для нас можливий.

1 умовою є, щоб усі договори були явні, щоб приходили до успіху явно, щоб не влучувало до них таємних міжнародних договорів, але щоб дипломатія була явна перед цілим світом.

2 умовою є повна свобода морської плавби поза обсягом територіальних вод, як під час мира, так і в часі війни з вимогою тих вод, що в цілості або в часті замкнено міжнародними актами в цілі переведення міжнародних договорів.

3 умовою є усунення по зможі всяких господарських обмежень і рівність у торговельних відносинах між усіма народами, що прилучаються до мира й згуртовують ся для його удержання.

4 умовою є, щоб дано й прийнято відповідні заборони, що зброєння народів будуть знижені до найнижшого позему, котрий має означити договір.

5 умовою є свобідне, щире й безсторонне упорядкування всіх колоніальних жадань на основі строгого перестерігання засади, що в рішанню всяких справ інтереси народів, які входять в рахубу, мають мати рівну вагу яко жадання правні правительств, права яких мають бути розмежені.

6 умова відноситься до опорожнення цілої області Росії й такого упорядкування всіх справ, що відносять ся до Росії, яке забезпечило б найдіпшу й найсвобіднійшу співпрацю інших народів світа, а Росії дозволило б рішити самостійно справи свого власного політичного розвитку й народньої політики, як також забезпечило б їй щире приятельське прийняття до гурту народів на умовах, яких вона сама хоче. Спосіб, яким братні народности Росії обійдуть ся з нею в дальших місяцях, буде ясним випробуванням їх доброї волі й вирозуміння на нещастя Росії у відріженню від їх власних інтересів.

7. Цілий світ годить ся, що Бельгію треба опорожнити й відбудувати без яких будь спроб обмеження її самостійности, якої вона уживає спільно з іншими народами. Ніяке діло так, як се, не послужить до повернення довіря народів до права, котре вони самі установили для упорядкування своїх відносин між собою. Без того діла цілість і сила міжнародного права на все були б ушкоджені.

8. Цілу французьку область належить висвободити, а зайняті часті відбудувати. Несправедливість, що стрінула Францію від Прусу в 1871 р. в справі Ельзасу й Лотарингії, майже від пів століття заколочувала мир світа, мають бути направлена, щоб мир знову був забезпечений в інтересі всіх.

9. Поправлення границь Італії треба довершити по ясно видних національних лініях.

10. Народам Австро-Угорщини, місце котрих в гурті народів бажаємо бачити забезпеченим і обороненим, має бути дана спромога автономічного розвитку.

11. Румунія, Сербія і Чорногора мають бути опорожнені, а зайняті області відбудовані. Сербія має дістати вільний і

певний доступ до моря. Взаємні відносини різних балканських держав мають бути поладжені через приязну умову відповідно до історичних ліній народньої приналежности. Треба утворити заборону політичної і господарської незалежности й територіальної цілості балканських держав.

12. Турецьким частинам теперішньої отоманської держави треба запевнити безпечно уживання самостійности, але інші народности, що є під турецьким пануванням, мають так само мати запевнені безсумнівну безпечність життя і безоглядну нагоду до автономічного розвитку. Дарданелі мають бути відкриті для свобідного переїзду кораблів і торгівлі всіх народів під міжнародною заборону.

13. Треба утворити незалежну польську державу, котра мусить обняти області, безсумнівні заселені польським населенням. Ся держава мусить мати вільний доступ до моря. Її господарську незалежність і територіальну незайманість треба забезпечити міжнародним договором (Вільсон про Україну забув! Ред.).

14. Треба створити загальний союз народів. Осібні договори мусять запевнити взаємні заборони політичної незалежности й територіальної незайманости великих і малих держав в однаковій мірі.

За сі умови хочемо бороти ся до хвилі, коли їх досягнемо.

Справа зміни місця переговорів. Пленарне засідання мирової конференції в Берестю при участі делегації почвірного союзу, представників петроградського правительства народніх комісарів з комісаром заграничних справ Троцьким на чолі та делегатів Української Народньої Республіки під проводом генерального секретаря для торгівлі та промислу Голубовича відбуло ся 9 січня та присвячене було головно справі переміни осідку конференції.

Німецький державний секретарь Кільман звернувся до зборів з промовою, в якій, покликаючи ся на присутність нових учасників у мирових переговорах (Українців. Ред.), представив дотеперішній хід переговорів від 28 падолиста аж до перерви, запропонованої російською делегацією 25 грудня на 10 днів. Далі Кільман сконстатував, що жадна з воюючих держав не пристала до дальшого провадження мирових переговорів у призначенім реченні, себто до півночі 4 січня 1918 р., і заявив, що тим самим відомі основи негайного закінчення загального миру, виражені делегаціями почвірного союзу 25 грудня 1917 р. в Берестю, втрачають своє значіння.

У відповідь на пропозицію російського правительства перенести переговори до нейтрального краю, а саме до Стокгольму, Кільман заявив про незмінне рішення чотирьох союзних держав, що вони не є в стані продовжувати початих тут переговорів про прелімінарний мир в якимсь іншій місці. Союзні держави могли б лише задля ввічливости згодити ся підписати прелімінарний мир в якимсь іншій місці.

Далі Кільман підніс, що повідомлення петроградської телеграфічної агенції представило фантастично перебіг засідання з 28 грудня, що у великій мірі причинило ся до того, щоб занепокоїти громадянство й наразити на небезпеку наслідки переговорів.

Після сього забрав голос гр. Чернін і також заявив, що перенесення переговорів до якогось нейтрального міста неможливе поперше через трудности телеграфічного получення з столицями воюючих держав, а подруге тому, що там держави, які не захотіли пристати до мирових переговорів, постарали ся б ударити мирові переговори своїми інтригами. Він запропонував провадити далі переговори на основі, виробленій на попереднім засіданню і обов'язуючій обидві сторони.

Ген. Гофман разом з командантами інших союзних держав зложив протест проти російських революційних закликів, направлених до союзних армій.

Мирові умови делегації Української Народньої Республіки. На засіданню конференції дня 10 січня перший виступив провідник української делегації Г о л у б о в и ч і залвив: Змучені й виснажені війною народи змагають до миру. В с'ім змаганню до миру представники демократії Великої Росії, не зважаючи на напади деякої частини російського громадянства та преси, сміливо переступили через стрілецькі окопи воюючих держав не для того, щоб на полі бою кровю й залізом, а щоб шляхом приязного порозуміння між народами осягти загальний мир, пожаданий для цілого світа. Після того, як почали ся мирові переговори й оголошено засади миру, ви, шановні панове, цілком справедливо призначили 10 днів перерви, щоб дати можливість державам, що не брали участі в мирових переговорах, пристати до них. Наша держава, Українська Народня Республіка, нарід якої завжди схиляв ся до миру, відповіла перша на ваш поклик. Після того, як третім універсалом Української Центральної Ради з 20 грудня зазначено її державне становище, Українська Народня Республіка починає в теперішнім моменті своє міжнародне існування, яке вона втратила більш ніж перед 250 роками, і вступає в міжнародні зносини в цілім обемі своїх прав на с'ім полі. На основі попереднього представлення уважає правительство Української Народньої Республіки правильним на теперішніх мирових переговорах зайняти самостійне становище й передати правительствам заступлених тут держав отсю ноту. (Зміст української ноти подано у нас в попереднім числі).

Росіяне годять ся на самостійну участь української делегації в переговорах. У відповідь на прочитану ноту Української Республіки сказав предсідатель державний секретарь К і л ь м а н так: Мої панове! Ми вислухали з живим інтересом заяву голови української делегації та прийняли до відома зроблені нам повідомлення. Я пропоную, щоб українську ноту яко важний історичний документ залучено до актів конгресу. Представники союзних держав вітають прибувших згідно з їх телеграмою з 26 грудня 1917 до Берестя українських представників. Представники союзних держав застерігають собі зайняти становище до поодиноких точок заяви українських делегатів.

У звязку з с'ім предсідатель заявив, що він мусить зробити деякі запитання, щоб сотворити основу для прийняття рішень з боку союзних держав. Досі переговори провадили ся з представниками петроградського правительства про всі справи, які дотикають російської території. Отже треба запитати голову делегації петроградського правительства, чи він та його делегація і надалі мають намір заступати тут як дипломати справи цілої Росії. На се пан Т р о ц ь к и й зложив таку заяву: „Зважаючи на ноту Генерального Секретаріату Української Народньої Республіки, російська делегація заявляє з свого боку, що вона в цілковитій згоді з засадничим признаннем права кожної нації на самоозначення аж до цілковитого відокремлення не бачить жадної перешкоди для участі української делегації в мирових переговорах.“

Про значінне сеї заяви російської делегації вивязала ся довга дискусія, яку нарешті сконцентровано в питанню, чи українська делегація є підвідділом російської делегації, чи її в дипломатичних зносинах треба уважати представництвом самостійної держави. На се питання пан Т р о ц ь к и й відповів у тім дусі, що він уважає справу полагоженою, бо українська делегація виступає тут як самостійна делегація і також признає її його делегація, а до того ж з жадної сторони не зроблено якоїсь іншої пропозиції.

Голова української делегації державний секретарь Г о л у б о в и ч дає далі представникови російської делегації за його заяву й за спосіб, яким її прийнято. Він гадає, що тим самим означено й те самостійне становище, яке його делегація має зайняти при мирових переговорах, а саме, що українська й російська делегації є двома відокремленими самостійними делегаціями тоїж самої партії.

В дальшій тягу засідання заявив державний секретарь К і л ь м а н за згодою зборів, що прелімінарне питання про участь української делегації як самостійної делегації в мирових переговорах зпочатку повинно бути обговорене між делегатами союзників, а потім передане на обговорення зборів.

Росіяне будуть вести дальші переговори без союзників. Після сього забрав слово пан Т р о ц ь к и й та старав ся усунути непорозуміння, що зайшли між обома сторонами в справі неправдивої передачі петроградською телеграфічною агенцією протоколів попередніх засідань та в справі протесту німецьких військових чинників проти большевицької пропаганди в німецькім війську.

В справі миру заявив Т р о ц ь к и й, що Росія має намір продовжувати мирові переговори незалежно від того, чи пристануть до них держави порозуміння, чи ні. Основи загального миру, виголошені 25 грудня 1917 р., упали, бо інші воюючі не пристали до мирових переговорів протягом 10 днів, але Росіяне лишають ся вірні виголошеним ними засадам демократичного миру.

Російське правительство змагає до найскоршого заключення миру, основаного на порозумінню народів. Щоб не дати державам почвірного порозуміння приводу з технічних причин обірвати переговори, російська делегація приймає жадання лишити ся в Берестю. Відмовляючи ся від своєї пропозиції перенести переговори до неутрального краю, російська делегація пропонує перейти до продовження мирових переговорів.

Держави почвірного союзу також признають самостійне місце українській делегації. На засіданню 12 січня зложив предсідатель граф Ч е р н і н таку заяву: „На пленарнім засіданню 10 січня передав пан державний секретарь Української Народньої Республіки Г о л у б о в и ч делегаціям чотирьох союзних держав ноту Генерального Секретаріату Української Народньої Республіки з 11/24 грудня 1917 р. ч. 726. Ся нота містить в точці 7 заяву про те, що заступлена Генеральним Секретаріатом Українська Народня Республіка виступає самостійно в міжнародних справах та що вона подібно, як і інші держави, хоче брати участь у всіх мирових переговорах, конференціях і конгресах. У відповідь на се маю честь від імени делегацій чотирьох союзних держав заявити таке: Ми признаємо українську делегацію самостійним і уповажненим представництвом самостійної Української Народньої Республіки. Формальне признання Української Народньої Республіки самостійною державою застерігають собі чотири союзні держави до заключення мирового договору.“

Російська делегація потверджує своє попереднє освідченне. Пан Т р о ц ь к и й, який заголосив ся після сього до слова, заявив таке: „В звязку з питаннем, порушеним тепер заявою делегацій почвірного союзу, я уважаю необхідним для інформації і для того, щоб запобігти можливим непорозумінням, зложити таку заяву: Ті конфлікти, які повстали між російським правительством і Генеральним Секретаріатом і фактичні основи яких відомі більш менш всім присутнім, не мали й не мають жадного звязку зі справою самоозначення українського народу. Вони повстали через противенства між політикою совітів, народніх комісарів і Генерального Секретаріату, противенства, які виявили ся як на території України, так і поза її межами. Що торкаєт ся самоозначення України, яке фактично далі відбуваєт ся в формі Народньої Республіки, ся справа не може бути причиною конфлікту між обома братніми республіками. З огляду на те, що на Україні нема жадних окупаційних військ, що політичне життя відбуваєт ся там вільно, що там нема ані середньовічних станових органів, які хотіли б представляти країну, ані призначеного зверху позірного міністерства, яке ділає в межах, призначених йому згори, далі з огляду на те, що на Україні є всюди вільно вибрані ради робітничих, салдатських

і селянських депутатів та що при виборі всіх органів самоуправи додержано засади загального, рівного, безпосереднього виборчого права з таємним поданням голосів, — немає і не може бути жадного сумніву, що процес самоозначення України в її географічних межах і в державних формах, які відповідають волі української держави, знайде своє закінчення. З огляду на попереднє і в згоді з заявою, зложеною 10 січня, російська делегація не бачить жадної перешкоди для самостійної участі делегації Генерального Секретаріату в мирових переговорах.

Український державний секретарь Голубович заявив після сього, що декларацію чотирьох союзних держав прийнято до відома. На її основі його делегація братиме участь в мирових переговорах.

На кінці сього засідання відбула ся полеміка між генералом Гофманом і Троцьким в справі ворожих виступів офіційної російської телеграфічної агенції проти Німеччини та в справі большевицької пропаганди.

3 поезій Гр. Чупринки.

ЛИСТ З ВІЙНИ.

*Десь на селах співи, цулі,
Соловейки та зозулі,
Всі в цвітю чай та луки,
Та облоги та сади.
Тут же смертно свистуть кулі,
Тут гармати, тут шабляки,
Море крові, зла та муки
Та надмірної біди.*

*Жди-ж мене, коханко любя,—
Як провіє смертна зуба,
Я до тебе знов прилину,
Вільним вітром прилечу!
Я питання ставлю рюба:
Гей, чи житиму, чи зину?
Чи любитиму дівчину?..
Бюсь, падаю і мовчу.*

(„Народня Воля“).

НАШ ШЛЯХ.

*Які чуття хвилюють груди,
Які надії процвіли!
Часи насильства та облоги
Минули з царством зла і мли.
Ми за собою мали сльози,
Мотили, трупи, кров і кров!
Не можуть нас лякати погрози,
Як ми на жертви здатні знов.
Після таємного китіння
Горять серця живим огнем.
За мій, за жертви, за терпіння
Ми стрінем Волю з ясним днем.
Ми збудим долю в рідних колах,
Де довіо висів чорний мій,
Де на ланах широкополля
Ховали в праці „Заповіт“.
Тепер над рідними степами
Не віє крильми смертний жах.
Ми знов ідем!.. А перед нами
Прослав ся довгий вільний шлях.*

(„Київська Земельна Газета“).

ВІДРОДЖЕННЯ.

*Сміло вільною ходою,
Повні творчости і сили,
Плинуть доби історичні.*

*Хтось цілющою водою
Щедро кропить край наш милий,
Сипле блиски феєричні.*

*Більш ні жаху, ні одчаю
Сила Велетія-Гитана
Вже не чує, вже не знає.
По козацькому звичаю
Тут ні голови ні пана
Більш не буде і немає.*

*Разом з правдою-красою
Край наш міцно і всевладно
Щастє волі обхотило.
Небо вільною рососою
Так приємно, так відрадно
Людські душі покропило.*

*Летєть ся мова кришталєва,
Співи радісні дівочі,
Колісанки материнські...
І здаєть ся, що й дерева
Тихо, тихо серед ночі
Шепотять по українськи.*

(„Народня Воля“).

Як виглядає просвітно-організаційне життя в українському таборі у Вецлярі.

На горбі під широколистим лісом вже здалека чорніють ряди бараків, замкнених в чотирикутник. У сїм то чотирикутнику вже з початком другого року війни починає таборове життя прибирати инший зміст, як до того часу. Засуджені кривавою долею мешканці на монотонні дні в таборі, шукають ріжних способів, щоб час якось скорше поpxати наперед, щоб прогнати скуку. Тому то переплітали вони своє життя, хто чим мїг: одні казками, инші оповіданнями про пережитє, про воєнщину, про дїм-рїдню і т. ин. Иншим і того було замало. І щоб прогнати буденщину, находять яку небудь книжку й читають одинцем, передаючи її з рук до рук. Часом виведуть парібоцьку пісню і вже всі в бараку слухають і собі потягають навздогін. Між „антрактами“ порожні місця заповняв все якийсь жарт, сміховинка чи побрехенька.

І от так мимохіть ніким непомічені творили ся гуртки. Одних гуртували казки, оповідання, других співанки, третїх жарт-побрехенька, а инших читаннє й виміна власних думок. Маса—решта народу була все слухачем, як не одних, то других. Хоч те все йшло непляново, все-ж-таки з кожним днем ставало чимсь необхідним, конче потрібним.

І саме за се необхідне й конче потрібне взяли ся свідомїйші одиниці з полонених в таборі. Маючи до помочі т. зв. „Просвітний Видїл“ (2, а далі 4 членів), присланий Союзом визволення України вже з кінцем вересня 1915 р., спромогавь ся передовіть одиниці відкрити таборову читальню. Правда, ся читальня не притягнула з початку широкої маси, але вона послужила для обєднання свідомїйших одиниць табору та для одноцїльности їхньої праці, яка вже почала вести ся пляново. Тут вже в більшїм гуртї вели ся балачки, наради, читання.

З початком жовтня зїбрали ся тут деякі свідомїйші одиниці табору з т. зв. „таборової інтелїгенції“ і зробили своє перше законне зібраннє, числом 15, здебільшого народні вчителі, фахові робітники та свідомїйші з селян взяли на себе закласти сей угольний камінь для просвітно-організаційного життя серед своїх товаришів.

Перш усього взяли ся вони за народню школу. Школа мала до себе згуртувати, як цілком неграмотних, так і грамотних; а тому в плян науки увійшли такі предмети, які в даний час уважали ся за відповідні. Отже: наука грамоти,

аритметика, українська література й історія та наука німецької мови. Загальне число учеників у школі на той час було 70—90.

Таке мале число учеників пояснюють ся головню „страхом“, який і тут на чужині лякав неодного царською Росією. Школу уважали за політичну кузню, де все говорило ся і толкувало ся проти Росії—її царя, а хто ходив до школи, той вже був „христородавець“ — так прозивали учеників, які носили на лівій руді нашитий червоний хрест яко відзнаку. До того ще в таборі між полоненими було чимало царських слуг—поліцаїв, жандармів, чиновників і деякі з них списували номери*) тих, що ходять до школи, щоб по війні, мовляв, дати їх „на вішалку“. І нераз можна було бачити, як ученик, сховавши книжку й зошити за халяву або в пазуху, незаметно підкрадав ся до школи.

Та не зважаючи на всякі труднощі, шкільні кімнати щораз повніші були учеників. Школа, яка на самім початку була пострахом для всіх, кілька місяців пізніше почала більше цікавити табор. Вже в грудні 1915 р. треба було відкрити другий відділ для науки грамоти, де вчили ся вже 65—90 чоловік. Ба, вже самі ученики почали домагати ся деяких нових предметів науки й на їхнє бажання вчили ся вже в половині грудня крім вище згаданих предметів медицини (вчив полонений ґершал), географії, української історії, а також почали ся курси сільського господарства (викладали полонені агрономи).

Ось так минала перша половина дня в школі при наупі, в якій з кінцем 1915 р. брало участь 150—200 чоловік. Другу половину дня заповнював хор—вивченням українських народніх пісень. Кого не була в силі притягти близьше школи, того звербував спів і бодай здалека, все-ж-таки любували ся своєю рідною піснею. До того ще знайшли ся й свої майстри, які ножиком витесали дві-три балалайки, гітари, й вже зробив ся „струнний оркестр“ числом 20—25 чоловік. Розважали вони по неділях вечорами своїх товаришів народнім співом і музикою вже з кінцем жовтня 1915 р.

Ще в дальше неприступні кутки заходила книжка. Вистарчило одному взяти в таборівій бібліотеці „Кобзаря“, чи то „Салдатецьку душу“, то вже й мандрувала книжка з бараку в барак. І хоч бібліотека була невеличка, все-ж-таки користувало ся нею вже в першій місяці жовтні 1915 р. 2504 чоловік.

В самій половині жовтня пролетіло по бараках 90 чисел часописи „Просвітний Листок“, яку взяв ся видавати „Кружок таборової інтелігенції“. Писаний на машині в 120 числах одноразового накладу, виходив „Просвітний Листок“ 2 рази на місяць. Передплатників ще не було й сама часопись ось так ні відси ні відти попадала в барак, де її читали й толкували по свому. Та все-таки й противники уважали її більше за „нашу таборову часопись“.

З часом, як просвітня праця стала обіймати щораз ширші простори, а було се вже з кінцем листопада, постановив „Кружок таборової інтелігенції“ тій праці надати більш організаційний характер. Тому приступлено до поділу праці. І так: просвітньо-агітаційна робота належала до „Кружка таборової інтелігенції“, який вже в листопаді називаєть ся „Просвітна секція“. Сей „Кружок таборової інтелігенції“, а властиво „Просвітна секція“ управляє школою, курсами, викладами і вечірніми читаннями. Вона має нагляд також над читальнею і бібліотекою.

Співом і музикою завідувало Т-во співаків і музикантів (з П бльоку)— „другий барак“. Воно мало завдання ширити в таборі українські народні й патріотичні пісні, так само й народню музику. Се товариство давало недільні концерти, на яких крім співу й музики виголошували деякі товариші своїми власними силами віршовані, а то й так складані вірші, жарти та побрехеньки. Цілий такий вечір

відбував ся в українській мові та в деякій мірі також причинював ся багато для ширення просвітньої праці.

Знову коло часописі згуртували ся також свідомі одилиці й утворили з себе „Пресову секцію“. „Пресова секція“ займала ся видаваннем часописи та збиранням матеріалу по таборі для неї й ширенням її між товаришами, а також вербуваннем співробітників. Пізніше подбав Союз визволення України про друкарську машину та вже в місяці грудні „Просвітний Листок“ вийшов друкований в 2500 числах одноразового накладу, так само 2 рази в місяць. Коли з перших чисел (8) ніщо не попадало на робітничі команди, тепер близько 1000 „Просвітного Листка“ йшла на робітничі команди. До того ще „Пресова секція“ розсилала читачам, як у таборі, так по робітничих командах інші українські часописи, як: „Українське Слово“, таборову ґрайштядтецьку часопись „Розвагу“, „Вістник Союзу визволення України“ (протягом листопада та грудня розійшло ся 7306 чисел „Українського Слова“ й 911 „Вістника Союзу визволення України“).

Після двохмісячної просвітньої праці в таборі засновуєть ся кооперативна торговельна спілка на паях „Чайня“. Хоч сама назва вказує, чим се товариство торгувало, все-таки крім чаю можна було в „чайні“ дістати: кекс, цвібак, шоколяду, цукор і цукорки і т. ин. З пайовим капіталом 196 марок 50 ґен. (30 ґен.—1 пай) розпочало товариство свою торговлю й, маючи змогу боргувати, вже в першій місяці—грудні орудувало оборотним капіталом 9274 марок 70 ґен. І пайщики „Чайні“ зараз в тім місяці по замкненню рахунків ухвалили дати з зиску „чайні“ 350 марок на просвітню таборову працю.

До „чайні“ сходила ся вже більша громада людей (бо мали вільний вступ і непащики), щоб кружку або склянку солодкого чаю попиту, поговорити, посперечити ся ані то так про „неодно“ довідати ся. Чайня була властиво політичним базаром цілого табору. В ній, як не при однім столі, то при другім, а то й настоячки голосно гомоніли все дві партії: „христородавців-Українців шкільників“ і „руських християн“. Одні других переконували, доказували, перечили, часом навіть дуже завзято. Ученики, маючи вже готовий матеріал, який почасти винесли зі школи, легко відносили т. зв. „балакучу побіду“ над „руськими християнами“. До „чайні“ приносили різні правдиві й неправдиві вісти, розбирали їх або й нові видумували.

Одна стіна „чайні“ була дошкою покликів, проклямацій, оголошень і розпорядків. Кожде нове число „Просвітнього Листка“ наліплювано на ній, а „земляки“ (як кликали ученики своїх противників) гуртом підходили й читали та толкували на свій лад. Тутже таки за віконцем сидить книгарь-торговець таборової книгарні й закликає „земляків“, аби купували „Кобзаря“, „Русь-Україну й Московщину-Росію“ й ин.

Після вечері по 6 год. „чайню“ замикано на те, щоб люде мали змогу слухати вечірніх читань (4 рази в тиждень), чи викладів з світляними картинами (2 рази в тиждень). Пізніше, десь з кінцем грудня, почали ся вже суботніші таборіві віча. На таких вічах постановляло ся про всякі адміністративно-таборові справи, як справа кухонь, розділу дарунків і т. ин., та приймало ся різні скарги чи бажання.

Крім адміністративних справ реферував звичайно хтось з членів „Просвітнього Виділу“ про світові події. В них містили ся воєнні вістки й новинки з усього світа за біжучий тиждень. А головню в сій точці були докладніше зреферовані події в Росії й на Україні. На суботніші віча приходили вже люде досить численно, хоч з промовами, навіть в адміністративних справах, виступав по більшій часті хтось з учеників.

Сі віча відбували ся в шкільній кімнаті, а далі з кінцем грудня 1915 р. скликувано віча вже в ново-збудованім „Народнім Домі“, який міг містити 2000—2500 людей.

*) Кождий полонений має на своїм рукаві нашитий свій номер і баталіон.

Слід ще згадати про фотографічне ателє, яке також відкрито в місяці грудні, а провадив його полонений фотограф.

З таким організаційним розгоном стало таборове життя на порозі 1916 р.

Пилип Лисецький.

(Далі буде).

Національні й економічні відносини на Підляшшу.

Коли говорити про населення, яке заселює Підляшше, себто частину колишньої сідлецької губ., воно складається з Українців, польської бідноти й польських Жидів. Українці становлять переважаючу більшість, навіть і тепер, коли частина їх виїхала з Москалями. На їх місце прийшли з Польщі Поляки й Жиди.

Коли взяти на увагу, що Підляшше раніш належало до Польщі, нема в тім нічого дивного, що тутешні Українці національно несвідомі, а подекуди й спольонізовані, особливо молоде покоління. Коли Підляшше було відірване від Польщі й прилучене до Холмщини, московське правительство заходило ся насаджувати тут православ'я й російшити українське населення.

Під час війни, по відвороті Москалів, Поляки знову через своїх ксьондзів розпочали свою польонізаторську роботу й населення не знає, за кого себе видавати. Та тільки частина молодого покоління підлягає польським впливам, а то тому, що має римо-католицьку віру, а ксьондзи навчають, що хто римо-католик, той Поляк.

Старші люде свідомі того, що вони не Поляки, а Українці, й не римо-католицької віри, а уніяцької. Мова, пісні, одяг і звичаї у населення українські. Ніодин Українець не вмє по польськи балакати або по польськи заспівати.

Коли спольонізований Українець каже, що він Поляк, і силкує ся балакати по польськи (українську мову, як і в Українській Народній Республіці, несвідомі люде уважають за мужицьку), тоді він говорить також по українськи, але уживає кілька польських слів і переставляє в українських словах наголос на польський лад. У родиннім життю всі без виїмки місцеві люде балакають по українськи.

На Підляшшу є також багато виселенців Українців зпід Пинська. Сі виселенці дуже гарно впливають на спольонізовані елементи й сим допомагають до їх національного освідомлення. Інші частини території в німецькій окупації (Поліссє) заселені виключно Українцями, розумієть ся, зі своїми Жидами.

По селах на сих територіях не чути ні польської ні московської мови, тутешній мешканець ніколи не скаже, що він Поляк або Москаль. Тут зберігли ся старі українські звичаї, мова, одежа, пісні про козаків і т. ин.

І тут по селах можна стрінати поодинокі польські родини, але й ті вже зукраїнізовані. Сюди також зайшло немало Поляків і Жидів під час війни з Польщі, тут також пробували Поляки вести свою пропаганду й прищиплювати католицьку віру, але се не має найменшого впливу на населення.

Навпаки українське населення ухляєть ся від усього польського, береже свою мову, звичаї, одежу, особливо віру, й рішуче протестує, коли польський ксьондз приїздить в село й пробує намовляти селян, щоб несли хрестити дітей до нього або дозволили йому хоронити вмерлого.

Українське населення воліє, щоб діти росли нехрещені, а мерпі закопувались без православного попа (православні попи виїхали з російською армією), лише щоб ксьондзи не вмшували ся в їх віру та православні звичаї. Тому тут діти до трьох років досі нехрещені.

Пробували також Поляки в деяких селах на Поліссє закладати польські школи, але населення рішуче запротестувало проти засновування їх, а відкриті польські школи бойкотувало й таким чином польські школи самі собою зникли. В деяких містечках Поляки встигли вже збудувати костьоли й посадити своїх ксьондзів, але Українці боять ся й заглянути до костьола.

Не зважаючи на те, що до війни населення було багате й не відчувало матеріальної нужди, тепер опинило ся в лихім становищі. До сього причинили ся в першій мірі московські війська, які під час свого відвороту руйнували цілі села й рабували населення.

Майже третина населення не має свого пристановища. Всі міста й села, які стоять поблизько залізниці або великої битої дороги, цілком випалені й мешканці з них розійшли ся по селах далеко в ліси, а частина виїхала з Москалями до Росії. Села, які лежать дальше від залізниць і великих доріг, цілі й населення лишило ся на місці.

Дуже зле відбивають ся на економічнім стані селян реквізиції, які роблять ся час від часу військовими властями.

Великим тягаром на населення лягли Жиди. Вони ріжними брудними способами вимагають у селян все, що можуть: гроші, худобу, збіжжє й інші предмети поживи. Жиди, користуючи ся несвідомістю сільського населення, залякують останніх ріжними доносими й витягають у селян усе, чого хотять.

В зносинах з населенням Німці вживають Жидів яко перекладчиків і сього Жиди на кожному кроці надуживають. При реквізиціях забирають останнє у тих, котрі не підкупили Жида-товмача.

Кожний селянин має до ужитку ту землю, котрою він користував ся в мирний час. Але наслідком нестачі робочих рук і худоби не кожний обробляє свою землю. Тому багато землі лежить необробленою.

Крім того лишили ся землі тих поміщиків і селян, котрі виїхали до Росії. Сі землі командатури оброблюють полоненими, селянами та своїми салдатами. Новим емігрантам також даєть ся земля, щоб обробляли в свою користь. Тим, котрі не мають чим обробляти, командатури дають коні за малу плату.

Деякі командатури й Жидам роздають землю, по одній десятині на кожного, та примушують їх обробляти, але Жиди ріжними способами ухляють ся від сього. Жиди тікають з великих міст на села й там займають ся ріжними гешефтами.

Я. Т.

3 поезій полоненого М. Капельгородського.

СОНЕТ.

*О дівчино красуно! Перед тобою
Я — юрдий син далекої України,
Стомивши ся життям у самотині,
Стою тепер з покірною мольбою...*

*В ті перші дні після стратного бою
В просторах цих ворожкої країни —
В неволі — думав — кожної хвилини
Все буду сам зі смутком та журбою...*

*Тому то я, коли тебе зустріну,
На твоїй привіт не відказав нічого,
На тебе злянувши холодним злядом.*

*Але той час вже в далечинь поплинув
І я тепер молю тебе одио:
Дай з уст твоїх чарівним впиттись ядом...*

Вісти.

Переговори української мирової делегації з делегаціями центральних держав. Під датою 16 січня доносить австрійське телеграфічне бюро з Берестя: Наслідком нездоровля міністра заграничних справ гр. Черніна відбула ся визначена на сьогоднішній довірочна нарада з українською делегацією. Півторагодинна розмова, в якій взяла участь німецька делегація в повноті, довела до досягнення принципіального порозуміння про будучі політичні відносини між центральними державами й Україною й повинна-б через те зробити рішучий крок наперед. На завтра (17 січня) визначено продовження сих довірочних нарад, які відносять ся до господарської області. По сподіванім в короткім часі закінчення довірочної приготівної виміни думок з українською делегацією почнуть ся детальні наради.

— Австрійське телеграфічне бюро доносить з Берестя під датою 17 січня: На сьогоднішній нараді між австро-угорською і німецькою делегацією з одного боку й українською з другого на початку зібрано разом дотеперішній вислід довірочних нарад над політичними справами. Гр. Чернін підніс притім важну взагалі для берестейських переговорів і признану також українською делегацією загальну засаду, що вмішування одної частини у внутрішньо-державні справи другої частини виключене. З другого боку існує порозуміння щодо того, що в справі миру, котрий забезпечував би розвиток тривких приязних відносин, обидві частини готові висловити ся про різні культурні й політичні справи, які цікавлять їх, під умовою повної взаємності. Притім указав гр. Чернін напр. на забезпечення долі тих польських меншостей, які мабуть належатимуть до будучої української держави. На сі заяви притакнула українська делегація і прийняла їх до відома з увагою, що вона входить на їх основі в дальші мирові переговори.

При дальшій нараді над управильненням обосторонніх економічних зносин не стверджено жадних таких ріжниць в основних думках, щоб вони були в силі перешкодити досягненню умови. Народи дійшли так далеко, що простягають ся на конкретні питання виміни товарів. Хід сих переговорів і їх обосторонній вислід велить сподівати ся їх швидко вдоволяючого закінчення.

Під датою 18 січня доносить австрійське кореспонденційне бюро: Дальші наради з Україною над економічними справами поручено окремій комісії, яка зараз візьметь ся за свою роботу й переведе її з усяким приспіненням.

Донська республіка. Як доносить „Temps“, в Ростові на Дону проголошено донську республіку й утворено кабінет.

Донське козацтво й українська мирова делегація. „Nationalzeitung“ доносить з Стокгольму: Спеціальний кореспондент „Дня“ телеграфує з Новочеркаську на основі розмови з головою військового правительства Дону — Каледіним, що українські делегати на мирові переговори в Берестю мають відповідні уповажнення від військового козацького правительства заступати його на сих переговорах. Козаки зовсім не бажають продовжувати війни до цілковитого знесилення воюючих. Козацькі ради висловили ся за скінченням війни й настоюють на тім, щоб переговори в Берестю допровадили до закінчення війни. Але козаків обурило те, що большевицьке правительство провадить переговори в Берестю від імени цілої Росії, хоч воно ні в яким разі не має влади над краєм, заселеним козаками. Одначе українські умовини миру могли-б підписати й козацькі ради. Колиб між Україною та центральними державами прийшло до порозуміння, тоді й козаків, що стоять на фронті, відкликано-б до дому. Та козаків ні в яким разі не згодили ся-б виконувати ролю послугачів на румунським фронті.

Страйк в Австрії. Представництво німецької соціал-демократичної партії в Австрії видало 17 січня таке оголо-

шення, надруковане в її головнім органі „Arbeiter Zeitung“: В багатьох підприємствах у Відні та в Долішній Австрії припинено вчора роботу. Се спинення роботи є наслідком елементарного руху, який почав ся без участі політичних і фахових організацій, з одного боку наслідком вісток про перебіг мирових переговорів у Берестю, з другого боку наслідком останніх розпорядків у справі апровізації. Представництво партії гадає, що заспокоєння може наступити лише при таких передумовах: 1) Коли правительство зможе дати цілком заспокоюючі запевнення, що мирові переговори в Берестю не розібють ся через якісь територіяльні жадання; що воно усуне з дороги до закінчення миру без застереження всі перешкоди шляхом признання несфальшованого, демократичного права спірних земель на самоозначення; коли правительство одверто повідомить представників робітництва про стан переговорів і буде завжди їх повідомляти про їх перебіг, а також не буде противити ся належному їх впливови на дальший хід переговорів. 2) Коли правительство згодить ся на основну реорганізацію справи апровізації. Не роблячи собі ілюзій з сих заходів правительства, робітництво гадає, що правительство на будуче прийнятим буде рівномірно поділяти засоби поживи та згодить ся здемократизувати представництво міської управи громади на основі загального, рівного, безпосереднього виборчого права з таємним голосуванням.

Хто такі козаки. На сю тему знаходимо в „Роб. Газеті“ дуже цікаву статтю М. Порша. Пише він: „Контрреволюція не нахвалять ся козацтвом. Козаки се—справжні оборонці рідного краю та держави! Козаки кохають батьківщину та добрий в ній лад! Козаки се—дійсно „руські люде“, котрі мають вернути запамороченим революцією народнім масам здоровий державний розум! Козацтво се дійсна державна влада, що має оновити російську землю, засмічену революцією та демократією! Козаки „государственники“!

Такий маємо новий „ход“ контрреволюції. Надії ворогів революції звязують ся таким чином з козацтвом. Але чи справдіж козаки—ті „государственники“, котрих шукають собі на підмогу монархісти та чорносотенці?

Історія козацького руху останніх часів дає на се виразну відповідь! Тимчасовий уряд видав закон про земельні комітети, але козацтво й досі не допустило до заведення земельних комітетів на Донщині. І уряд мусів сьому корити ся. Видано закон про нове земство, але військовий круг донського козацтва визнав, що сей закон яко не розглянутий і неприйнятий козацтвом Дону не може уважати ся законом на Донщині. І тимчасовий уряд знову мовчки стерпів се ламання козацтвом суверенних прав державної влади. Скликають ся Установчі Збори, але козацтво не вдоволене з виборчого закону, воно хоче, щоб з козацтва утворено окрему виборчу округу, незалежно від того, де живе козацтво, розкидане по всій державі. І тимчасовий уряд, ламаючи закон, утворює таку округу, округу екстериторіяльну. Тимчасовий уряд надсилає в Донщину кавалерію для охорони рудників та шахт. Військовий уряд донського козацтва запротестував проти того, щоб на його землі хтось инший дбав про порядок. І драгунів виведено з Донщини.

Всі ці й інші події показують нам, що козацтво справді буде державу, але свою державу, козацьку, що на своїй землі козацтво найвищою владою визнає військовий круг, а урядом—свій військовий козацький уряд, що владу тимчасового уряду козацтво визнає тільки тоді, коли вона не перечить волі козацтва. Козацтво революційним шляхом фактично встановило на своїй землі суверенність населення області. Козацтво фактично стоїть в федеративних відносинах до тимчасового уряду. Ходять чутки, більш або менш певні, що тимчасовий уряд обіцяв допустити представників козацтва навіть на мирову конференцію.

От які козаки—„государственники“! Козаки будуть своєю демократичною республіку. Козаки стають на

грунт федералізму, федералізму революційного й творчого, відкидаючи централістичну політику тимчасового правительства.

Тут козацтво стає творчою силою революції, що прокладає дорогу федеративній перебудові російської держави. Тут нам, Українцям, які всім іншим недержавним народам, по дорозі з козацтвом, бо сі народи також простують до федерації, простують революційним шляхом“.

Молодий Український Театр. Щоб познайомити наших читачів з завданнями Молодого Українського Театру, подаємо 2 перші параграфи зі статуту сеї інституції: § I. Товариство „Молодий Український Театр“ ставить собі на меті творити й проводити в житті такі форми театрального мистецтва, в яких цілком могла-б виявити ся творча індивідуальність сучасного молодого покоління українського акторства не „українофільської“, а європейської в національній формі—культури, що цілком порвавши з обанальними традиціями українського театру, збудує свої нові цінності, як в мистецтві театру взагалі, так і в мистецтві актора особливо, не будучи рівночасно провінціалізмом чужих культур. § II. Згідно з вище наведеним в § I принципом Товариство провадить роботу з поділом її на такі шляхи осягнення своєї мети: а) праця в студії, б) ведення репертуарного театру. Репертуар Молодого Українського Театру складається з творів: Бернштерне-Бернзона, Винниченка, Гальбе, Гауптмана, Жулавського, Ібзена, Лесі Українки, Олеса, Сарду, Шілера, Шніцлера. В роботах студії: Софокль, Шекспір. Склад трупи Молодого Українського Театру такий: Олександра Айстрово, Степан Бондарчук, Валерій Васілев, Олексій Ватуля, Олександр Грущенко, Олімпія Добровольська, Олексій Козуб, Лесь Курбас, Іван Левченко, Володимир Лісовський, Олександра Луцька, Андрій Луцький, Софія Мануйлович, Марія Молько, Ганна Прохоренко, Подіпа Самійленко, Антоніна Смерека, Марко Терещенко, Кость Трембіта, Андрон Шевченко, Хведір Чернуха, Олександр Харченко, Гнат Юра. Режисери: Лесь Курбас, Гнат Юра. Художник Анатолій Петрицький, помічник режисера Днилович, сфлєр Володимир Коханенко, адміністратор Бондарчук (За „Нов. Рад.“).

Реальна гімназія в Межигір'ю. На запитання І. Секретаріату ігумена Софія „з радістю“ оповістила, що вона може віддати триповерховий корпус у Межигірському монастирі за 12.000 карб. річно під проєктовану І. Секретаріатом реальну гімназію (Р. Г.).

Тарасова ніч, драматичний малюнок О. Кобця, вишла в одеській видавництві „Воля й Доля“ й коштує 25 коп. (Ілюстроване видання Союзу коштує 50 сот.).

Українська пресова централія. З Берестя прибув один член української делегації, товариш генерального секретаря внутрішніх справ ротмістр Гасенко до Берна. Слабість приневолила його покинути Бересте, а українське правительство уповноважило його заснувати в Швейцарії офіціальну українську пресову централію для цілого світа. „Vossische Zeitung“ доносить, що Гасенко дістав вибух крові й не може опустити ліжка.

Про Білгорайщину й Замойщину. В протестах Українців проти влучення Холмщини в склад проєктованої польської держави згадують ся як українські повіти холмський, томашівський і грубешівський. Треба правду сказати, що в тій часті Холмщини тверда „Русь“, хоч є денеде й над Бугом перекиньські кроки; але, як біловодий Буг є „руський (себто український) на два боки“, так про Сян каже народня приповідка: „знай, Ляше: по Сян наше.“ Сам я з замійського повіту, власне з Звіринецької громади, до якої належать села Кособудської і Топільчеської православних парохій. В Кособудській парохії балакають люде донині по українськи, в Топільчеській же парохії панує — замість завмерлої української, що нею по свідочтву наших батьків балакали діди — польська мова. Так отже територія, на якій положена Звіринецька громада, не є польською, тільки обполяченою. Такоуж обполяче-

ною є Чорностоцька громада. В Чорностоці стояла колись церква св. Парасковії. В топільчеській церкві зберігається євангеліє і образ Успення Божої Матері, подаровані Петром Могилою. Безперечно, що й чорностоцька парохія входила колись в склад київської української митрополії. Пам'ятником українства в Чорностоці зістало ся закинута кладовище й назва частини села „Русь“. У вісьмох верстах від Замостя село Сідлиски балакає по українськи. Чи можна-ж казати тоді про замійський повіт, як про чисто-польську країну, тим більше про білгорайський повіт, де є цілі громади чисто-українські, де знаходиться історичне село Бабиці, в яким виритував своє життє Донило? За м о й щ е н к о М. М. Панас 11493. Dunaszerdahely, 14-go січня 1918 р.

Конференція для утворення федеративної республіки. Як доносить „Правда“, запросила рада народніх комісарів правительства самостійних республік Росії до участі в конференції, яка має зайняти ся вступними роботами коло утворення всеросійської федеративної республіки. Вироблений большевицьким правительством плян передбачує утворення союзу держав на зразок Злучених Держав. Заступники України, Естляндії, Лівляндії, надволянської республіки, кавказької республіки й Сибіру прирекли, що візьмуть участь.

Заява офіцерів-Українців табору в Йозефштадті. Шановна редакціє! Просимо надрукувати в вашій високоповажній часописі отсе оголошення: „Група офіцерів-Українців членів Шпратцверського Товариства „Просвіта“ ухвалила решту грошей свого Товариства — сто п'ятнадцять корон 26 сот. пожертвувати на волинські школи. Членів Товариства, що живуть в інших таборах і незгодних з цією ухвалою просимо заявитись про це протягом одного місяця від часу надрукування цього оголошення підпоручникови Горбику, k. u. k. Kriegsgefangenenlager Offiziers-Abteilung Josefstadt, Böhmen. Голова т-ва „Просвіта“ сотник Собко. Писарь підпоручник Горбик. 16 жовтня 1917 р. Йозефштадт.“

До наших Читачів. Наслідком кількадевного страйку у Відні се число спізнило ся.

Виказ жертв.

На волинські школи: полонені-офіцери з табору Йозефштадт (на алянку школярам) К 71:55; український пластовий курінь в Самборі—К 38:50; Гриць Лещишин—К 15.

На книжки для полонених: В. Яворський К. 10:40; Гр. Лещишин К 5.

На український фонд: полонені: Іван Горovenko К 1:20, Василь Винниченко К 1, Петро Іваненко К 1.

В адміністрації „Вістника С. В. У.“ можна набути:

книжки видавництва „Відродження“:

М. ГОГОЛЬ. Сорочинський ярмарок	Ціна 60 сот.
Ів. КОТЛЯРЕВСЬКИЙ. Наталка Полтавка	„ 60 „
Гр. КВІТКА-ОСНОВ'ЯНЕНКО. Перекопило	„ 40 „
Ів. ФРАНКО. До світа	„ 40 „
В. ВИННИЧЕНКО. На пристані	„ 40 „
М. ГРУШЕВСЬКИЙ. Про укр. мову й укр. школу	„ 48 „
М. ПОРШ. Про автономію України	„ 60 „
Б. СВИДЕРСЬКИЙ. Економічні нариси	„ 80 „

Гарні картки — портрети й видівки.

10 малюнків українського малюра Ждахи	К 2:00
12 „ „ Сергія Васильєвського	„ 2:00
12 портретів українських письменників	„ 1:20

Зміст: А. Жук. Мірові переговори ерестю й державні межі України. — Укр. делегація на мірові переговори в Берестю (знімка) — Всеукраїнський зїзд рад робітничих і солдатських депутатів. — Іен. Секретаріат Української Народньої Республіки до населення в справі большевицьких наклепів. — А. Жук. До справи конф. між Україною і больш. прав. — Перебіг мірових переговорів у Берестю. — З поезій Гр. Чупринки: Лист з війни. Наш шлях. Відродження. — Пилип Лисецький. Як виглядає просвітньо-організаційне життє в укр. таборі у Вецларі. — Я. Т. Національні й економічні відносини на Підляшю. — М. Капельгородський. Совет. — Вісти. — Виказ жертв.